

Přítomnost

26
nezávislý
týdeník

ROČNÍK XV

V PRAZE 29. ČERVNA 1938

ZA KČ 2.—

Nepronesená řeč Th. Liebiega

MILOŠ VANĚK

Diskuse s henleinovským starostou

M. JESENSKÁ

Velké rakouské zklamání

JOSEF PACHTA

Soud nad obrazem v SSSR

Dohodnou se?

ZD. SMETÁČEK

Ozvěna z Anglie

ZDENKA WATTERSONOVÁ

Jak bylo obsazeno Rakousko — Censurovaný Baťa

Proč má být „Rudé právo“ zastaveno? — Kdo jinému jámu kopá . . .

Pozdrav PEN-klubu! — Švýcarský vzor! — Němečtí lékaři nakaženi totalitou
Schmeling zvítězil — Výroba optimismu — Boykotovat? — Ta naše propaganda . . .

Zrovna to, co hledáte!

Hledáte příjemný restaurant, vinárnu, kavárnu, bar. Podnik, kde je něco nového. U nás to najdete. U nás — v Zavadilových lodních restauracích na parolodích Dr. Ed. Beneš a Ant. Švehla. Obě kotví večer od 8 v přístavu na Palackého nábřeží u Jiráskova mostu. Přijďte!

*

*

*

Kdo chce psací stroj Portable (kufříkový)?

Za velmi výhodných podmínek prodáme několik továrně nových strojů Portable s úplnou písemnou zárukou.

Generální zastoupení psacích strojů

E. Elterleinová, Praha XII, Přemyslovská č. 26

Telefon 533104

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI., budova Všeobecného pensijního ústavu (vých. vchod), tel. 355-23

Pravidelné debataní večery ve středu v 20 hod.

1. července 1938 přednáší v klubu Přítomnost Jules Romains, mezinárodní předseda Penklubu, na téma:

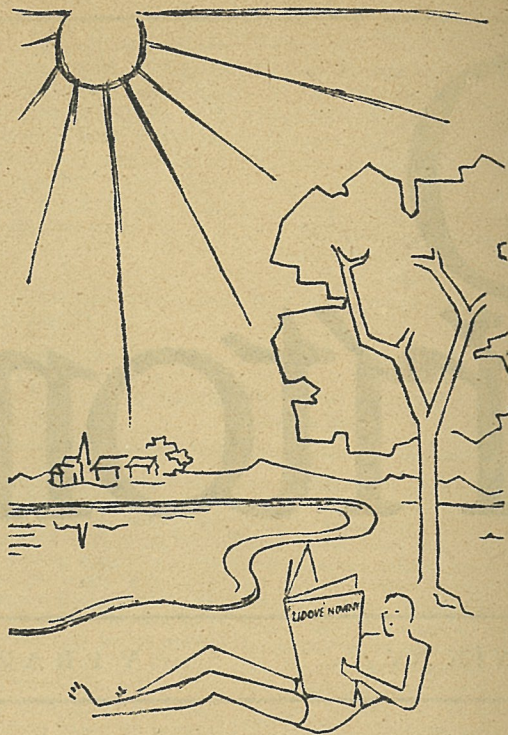
L'AUTEUR ET SES PERSONNAGES

Začátek o dvacáté hodině. Předprodej lístků po 5 Kč v sekretariátu klubu a knihkupectvích Fr. Borový, Praha II., Národní tř. 18, a F. Topič, Praha I., Národní tř. 11. Opatřte si lístky včas, jejich počet je omezen.

OBSAH 25. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Přestaňme o tom mlčet! — PETR BÍLÝ: Proč Anglie ustupovala. — EDMOND KONRÁD: Politická historie Penklubu. — M. JESENSKÁ: Kolik stála Henleinova řeč v Karlových Varech? — KAREL NEDVĚD: Politické pozadí sokolských sletů. — ZD. SMETÁČEK: Proč národnostní statut? — Devadesátiletý citát. — Ústřední svaz čs. průmyslníků. — Náboženská válka 1938. — Kam jdou němečtí průmyslníci? — Diktatury mají rády stavby. — Člověk a příroda.

Přítomnost

řídí Ferd. Peroutka

NA DOVOLENOU

LIDOVÉ NOVINY

posíláme Vám

všude v Československu
i do Jugoslavie za nezvýšené předplatné
• Stačí, vyplníte-li a zašlete-li nám připojený ústřížek

ADMINISTRACI LIDOVÝCH NOVIN 1938

Zasílejte LIDOVÉ NOVINY od

do odvolání na tuto adresu

a od na adresu

Čís. nov. zás.

Podpis

Přesná

dnešní adresa

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE I, NÁRODNÍ TRÍDA 11

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622 • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.—. Pour la France et ses Colonies Frs 2.50. Dohlédací pošt. úřad Praha 25. • Odpovědný redaktor Zdeněk Richter.

TISKEM KNIHTISKÁRNY ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 29. ČERVNA 1938

ČÍSLO 26

Nepronesená řeč Th. Liebiga

(20 let tápání německého průmyslu.)

Přede dvěma týdny se konala jubilejní valná hromada Ústředního svazu čs. průmyslníků na paměť 20. výročí jeho založení. Předseda Svazu dr. Jaroslav Preiss a předseda obdobné organizace německé, „Hauptverband der deutschen Industrie“, Theodor Liebig, pronesli na této valné hromadě, jakož i na spojené s ní manifestační schůzi průmyslníků, obsáhlé projevy, které se staly předmětem pozornosti tisku. Autor těchto řádek volí — neobvyklou, jak je si vědom — formu, aby upozornil na některé kapitoly čs. průmyslové politiky. Minulého týdne uveřejnil v „Nové Svobodě“ bilanci 20 let tápání politiky českých průmyslníků, vkládaje ji do úst dra Preisse jako projev o „pěti prohraných bitvách čs. průmyslnické politiky“. Dnes podobně vkládá do úst Theodora Liebiga sebekritický projev s hlediska průmyslníků německých. Snad může tato pomyslná diskuse přispět k osvětlení osudových věcí, o něž jde. Představme si tedy, že by byl Th. Liebig před čtrnácti dny pronesl místo své řeči projev tohoto znění:

Pane předsedo vlády, dre Hodžo, pane předsedo „Svazu“ dre Preissi, pánové čeští průmyslníci,

dostalo se mi cti, abych mohl na této nad jiné závažné jubilejní manifestaci promluvit za německé průmyslové podnikatele v Československé republice, neboť jsem byl nedávno místo sklářského velkopřůmyslníka dra Maxe Mühliga zvolen předsedou „Hauptverbandu“.

Nejprve mi dovoďte, abych vyvrátil domněnky, které byly vyslovovány v souvislosti s touto volbou. Neodpovídá skutečnosti, říká-li se, že mnou se ujímá „textilní průmysl“ vedení německé průmyslové politiky, kterou vedlo až dosud „sklárství“ v osobě páně Mühligově. Je sice pravda, že přenášíme sídlo „Hauptverbandu“ z Teplic do Liberce, ale tím jej vymaňujeme nikoli zpod vlivu sklárství, nýbrž hnědého uhlí severočeské pánve, v němž hrají tak velkou úlohu páni Petschekové a Weinmannové, a zprostředkovatelských obchodních firem teplických (Teplice mají přece tak málo průmyslu), které jsou většinou v židovských rukou.

Za druhé vás snažně prosím: nevěřte, že jsem byl právě v těchto ožehavých dobách zvolen předsedou německých průmyslníků jen proto, že my, Liebigové, jsme byli už před sto léty symbolem porážky Čechů v průmyslovém podnikání. (Je pravda, byli to moji předkové, kteří založili roku 1828 naši dnešní firmu a jimž se podařilo pomocí nových strojů a nové suroviny, bavlny, utloucí tehdejší českou lnářskou textilní výrobu, většinou rukodílnou.) Naši páni henleinovci totiž neovládají natolik hospodářský dějepis této země, aby byli s to sáhati k podobným symbolům...

Byl to — pomyslný ovšem — projev pana předsedy dra Preisse, který mne tak dojal svou snahou o pravdu i za cenu hořkých obvinění sebe sama, že mne přiměl k dnešnímu vyznání. Půjdu ještě dále než dr. Preiss a řeknu: mluvil-li zde nejčelnější mozek českého průmyslového podnikatele s tak flagelantskou otevřeností o pěti prohraných bitvách čs. průmyslnické politiky, pak se stavím po jeho bok. Vyznávám, že pocituji touhu sejmouti s českých průmyslníků větší část břemene odpovědnosti za vývoj

průmyslu v ČSR. My, Němci, máme totiž větší část viny než Češi.

Neboť kdo byli čeští průmyslníci v dobách, kdy byl založen tento stát? Pamatuji se na výstižnou studii dra Jiřího Hejdy, která byla uveřejněna asi před deseti lety v „Přítomnosti“. Češi dospěli do světové války k spravování průmyslů, které vyrůstají přímo z zemědělství: cukrovary, pivovary, lihovary, sladovny, mlékárny, sýrárny, hospodářské stroje a k tomu trochu textilu a bot, vedle menších strojíren. Všecko tedy výroba, která pracovala jen pro okresní trh. Uhlí, rudy, velké strojírny, zbrojovky a hlavně, nezapomeňme, i ostatní spotřební průmysly, které pracovaly pro vývoz do jiných zemí, byly v rukách Němců (mezi něž počítám pro tehdejší dobu i podniky židovské; víte, jak se židé dovedou oportunisticky orientovat ke každé vládě; ti tehdejší, pokud měli v rukou závažné hospodářské posice, byli oportunisty k Vídni... To znamená: historickým vývojem byli v této zemi v první řadě Němci — spíše než Češi — předurčení myslit v měřítku nikoli jen provinčním, okresním, nýbrž zemským, státním, evropským a kontinentálním. Také myslili. Ale jak! Nejprve si „odmyslili“ Československou republiku. Prožili s Lodgmanem a Seligerem popřevratové období snů o připojení německých částí Čech a Moravy k — Rakousku. Hned nato pak ztratili sta miliony ve spekulaci na říšskoněmeckou marku, která se roku 1923 zřítila do tak prudké inflace, že dvoutisíckrát překonala v znehodnocení i pověstně inflační Leninův sovětský rubl. Když pak o další tři roky později přišla roku 1926 první Švehlova měšťanská koalice za účasti Němců, mohli do vlády vyslat jen mozky protisociální koncepce, které byly ochotny „nahmatat břehy nové reality“ kdekoli, jen když to vyneslo aspoň částečné odčinění poválečných sociálních výbojů čtvrtého stavu, dělnictva. Jejich představy o průmyslové politice byly tím vyčerpány takřka beze zbytku.

Byli jsme tedy vůči nové evropské realitě co do rozhledu ještě daleko nevyzbrojenější než česká buržoasie. Naše průmyslová politika měla v té době jen ctižádost nějak získat zapojení na jedinou úspěšnou věc, kterou jsme pozorovali v politice českých průmyslníků: na bláznivě ochranářské užší vlastenectví, které čeští průmyslníci provozovali v trojúhelníku Pardubice—Ml. Boleslav—Plzeň. Nekladli jsme si vůbec otázku generálních perspektiv budoucího středoevropského vývoje. Naší touhou bylo jen „nějak přezimovat“ a podílet se „zatím“ na ochranářských privilegiích. Jistou nadějí, že se to podaří, nám byl úspěch Rašínův, kterému se podařilo deflačním manévrem hodně nízko srazit reálné mzdy zaměstnanců. Stala se tudíž nikoli plánovitá obchodní politika, nýbrž nízká životní míra zaměstnanců odražděním pro vývozní politiku našich podniků. Ale na jak dlouho? Jiné země se začaly bránit pronikání našeho příliš levně vyváženého zboží.

Nicméně od r. 1925 do r. 1930, do příchodu světové krise, se mohl náš průmysl považovat za poměrně dobře zapojený do světového obchodu. Z velké krise však potom začaly vanout mrazivé — žádným obchodně poli-

tickým teplem jednostranných úlev mírových smluv již neohřívané — větry ostré konkurence Německa. A pak nám začalo české zemědělské ochranářství ještě zostřovat krizi (nad úroveň, danou světovými vlivy) podvazováním dovozu z balkánských zemí, které, jak známo, mohou kupovat jen za tolik, za kolik samy prodají pšenice, kukuřice a vepřů.

Před námi tedy vyvstala v r. 1932 již s plnou jasností otázka, co teď? Byla to příležitost vzchopit se, vytyčit program ochrany zájmů čs. průmyslu, jehož německá část, vyrostlá na domácích zdrojích přírodních surovin a energií (vodních sil v horském okrajovém území a severočeského hnědého uhlí), tedy zcela organicky, by byla musila najít pochopení všech, kdož to upřímně myslí s československou státní ideou. Tu příležitost jsme však zmeškali. Roku 1933 přišel v Německu Adolf Hitler, roku 1934 pak v sudetských zemích Adolf, pardon, Konrad Henlein. Byla to léta, kdy i naše průmyslová krize vyvrcholila.

Co jsme udělali na vrcholu této krize? Pane kolego dre Preissi, totéž, co vy! Váš F. X. Hodač tehdy desertoval z průmyslové politiky na ulici organisovat Nic Než Národ. Náš německý Hodač, pan dr. Janowsky, muž, který do té doby funkcionářům průmyslnické politiky koncipoval leckterou řeč, se ovšem nevypravil s profesorem Dominem do nějaké resigniády. O ne! My myslíme, vidíte-li, přece jen světověji: Náš dr. Janowsky se vypravil na půl roku do jižní Afriky navštívit svého bratra, jihoafrického poslance, který má trochu přátel mezi londýnskými konservativci, aby se pokusil mobilisovat londýnské sympatie pro — Henleina. A když se potom vrátil, nevěnoval se už „Hauptverbandu“, nýbrž dal se k dispozici propagačnímu oddělení — SdP. (Zcela jako váš F. X. Hodač.) Ovšem s tím rozdílem, že dnes už, po změně v našem presidiu, zase je řádným spolupracovníkem „Hauptverbandu“, a kdybych se nebyl odhodlal k dnešnímu vyznání, byl by pravděpodobně nastylisoval pro dnešní manifestační projev nějakou řeč „vom Standpunkt unserer sudetendeutschen Belange“.

Co tím chci říci? Toto: v podobnosti osudů vašeho F. X. Hodače i našeho dra Janowského je skryta základní potíž průmyslové politiky ČSR: také my Němci nemáme vlastní konservativní strany, která by byla s to hájit zájmy soukromého průmyslového a obchodního podnikání v zákonodárství a správě státní.

Považuji za největší nebezpečí dnešní situace, že mnohým českým i německým podnikatelům se zdá být oporou konservativní politiky všechno, co je „protimarxistické“, anebo antisemitské. Zatím však je opak pravdou. Ústřední otázkou současných dějin je otázka, jakou formou se bude napříště dít akumulace kapitálů, nutných k stále těžším investicím, potřebným pro rozšiřování průmyslového podnikání: zda soustavou i n d i v i d u á l n ě hospodařících podniků, nebo centrálně, donucením s t á t n í m. Po zkušenostech hospodářské politiky Sovětského svazu, Itálie a Německa považují za prokázáno, že soustava státního kapitalismu je s to vésti k akumulacím daleko grandiosnějším než soustava individuálního podnikání, ale ovšem na účet daleko většího strádání žijících generací (ve jménu „blaha budoucích pokolení“). Je otázka, je-li třeba akumulací tak grandiosních a akutních, motivovaných především nutností zbrojit. Anglie a Amerika, což jsou země dosud nejvyvinutějšího individuálního kapitalismu, svědčí o opaku. V této otázce si antimarxistické fašismy počínají vůči individuálnímu podnikání neméně brutálně než komunis-

mus. Úkolem konservativní průmyslové politiky není, jak dobře naznačil dr. Preiss, pomáhat do sedla státnímu kapitalismu, ať v té, či oné formě. Nemůže jím být ovšem ani podpora snah o autarkii, která proniká dnes do státní politiky ze dvou zřidel: z agrarismu a z generálních štábů. Autarkie, toť hrob vši průmyslové a obchodní politiky. Naším úkolem je dospěti v národnostní spolupráci k celostátně koncipované průmyslové politice Československa.

Řeknete ovšem, že to je dnes ideál zcela utopický, když německví je v naší zemi více než jindy zaníceno odstředivými vidinami nacionálního chiliasmu. Ale věřím, že to přejde. Zejména průmyslníky to přejde. Jejich chování bylo v posledních dobách určováno strachem před „generální změnou“. Jsou pod tlakem davů, ryčících svoje „es kommt der Tag“, platí na agitační fondy SdP a jsou tím vydáni dvojímú zdanění, od něhož je zatím nechrání nic než nedostatek vlastní odvahy.

Zejména brzy by je to přešlo, kdyby národnostní vyrovnání mezi Čechy a Němci vyústilo ve velkorysý program nejen udržení, nýbrž dalšího budování průmyslu v ČSR. Dosavadní jednání o národnostní vyrovnání se pohybuje jen v rovině, která je dána představami pana Henleina a jeho rádců. Chápu, že se vy Češi tváříte tak smrtelně vážně k této ideologii, která — kdyby nebylo v pozadí Německa — by vám vlastně umožnila, abyste se s německvím, vedeným Henleinovou stranou, vyrovnali tak lacino, jak jste dosud nikdy neměli příležitosti: jen na účet Němců samotných, tím, že byste straně SdP dali totalitně zvěřská práva nade všemi — Němci (snad ještě s přívažkem židů, bydlících v německém území...). Cítím se však osudem povolán zdraziti vám toto vyrovnání o účty průmyslové politiky, které jsou nejen s našeho, ale i s vašeho, t. j. s celostátního hlediska už dávno splatné.

Musím ovšem vyznat, že jsme vám jich dosud ani nepředložili. Nemohli jsme, protože nemáme hotovu ani svou vlastní bilanci. Dělalí jsme totiž dosud všechno možné, jen ne průmyslovou politiku vpravdě československou. A tak jen namátkou povím, co všechno jsme zaspali po vašem boku.

1. Zásobovat průmysl surovinami pomocí p ř í m ě h o n á k u p u v m a t e ř s k ý c h z e m ě c h, bez třetích zemí zprostředkovatelských, kterým tak ponecháváme i kontrolu, i zisky z financování a za assortiment surovin.

2. Ne pan dr. Baťa ze zlínské roviny, nýbrž my ze sudetských hor jsme měli už dlouho tlačit na vybudování vodní i železniční dopravy na východ. Labskodunajský kanál — to měla být n a š e starost!

3. Ne čeští sociální demokraté, ale my jsme byli už dávno povinni přijít s plány, které by učinily zbytečným autarkní tlak agrarismu, který nám ztěžuje expansi na Balkáně. My jsme také měli potírat 4. bludy o k a p i t á l o v é c h u d o b ě, 5. o nemožnosti včasného m ě n o v ě h o p ř i z p ů s o b e n í, 6. o nemožnosti ú v ě r o v é e x p a n s e, 7. o nemožnosti založit e x p o r t n í b a n k u, 8. o nemožnosti vypůjčit si na Západě k účelům velkorysého pronikání na B a l k á n, 9. o nemožnosti zříditi svou vlastní d u n a j s k o č e r n o m o ř s k o u d o p r a v u — to všechno, co tak pomáhalo zostřovat naši krizi a co znemožnilo, že jsme za celých těch dvacet let ani jednou nebyli zaměstnáni plnou svou výrobní kapacitou.

10. Nikoli ministerstvo zahraničí, nýbrž my jsme měli už dávno dodat o b c h o d n ě p o l i t i c k ý p r o g r a m čs. hospodářství.

11. M y sami jsme se měli také starat, abychom kromě dunajské cesty měli vybudován kromě transitu přes Německo a Rakousko též transit přes Maďarsko do T e r s t u a přes Polsko do G d y n ě.

Zkrátka: My němečtí podnikatelé jsme byli historií předurčeni přemáhat vaši okresní úzkoprsost. Za těch dvacet let však duch sudetského provincialismu bloudil v těchto základních věcech světové orientace ještě hůře než váš čáslavský duch, a vrcholem také naší moudrosti byla jen ochranná cla a exportní prémie.

Jubilejní bilance dvaceti let tohoto tápání je dobrou příležitostí k nápravě. Vidím kolem sebe mnohé hlavy, které se od těchto pracovních úkolů utíkají do nacionálního chiliasmu. My, průmyslníci, kteří využítujeme racionálních poznatků moderních věd, nemáme práva propadat jeho mysticismu, totalitní magii a žrecovství. Jen bezradnost, nekulturnost a zaostalost naše je vinna, že tolik našich současníků dnes hledá rasové a názorové, nebo koncesemi a numerem clausem vázané záminky, aby odňali někomu výdělek, protože koláč národního důchodu se zmenšil. Naším úkolem naopak jest — zvětšovat koláč. To je otázka rozumu a práce.

Zabředli jsme ovšem, zejména my Němci, hluboko do magie, v níž cíhá násilí nebo útek se světa jako poslední prostředek bezradných. Je třeba, abychom měli mnoho sil a jasno v hlavách, nemáme-li se už jen modlit, aby osud zabránil chiliasmu a tím průmyslové sebevraždě sudetské.

Věřím, že spojíme-li své síly a získáme-li si jasno o svých základních úkolech, vyplývajících z hospodářské struktury naší země, vyjdeme z nynější krise zase na vyšší úroveň své organisovanosti, své výkonnosti a prosperity, zvýšíme úživnost průmyslů a přispějeme tak nejpodstatněji k tomu, aby zmizela sirná mlha hrozcích konfliktů ze střední Evropy. *Miloš Vaněk.*

p o z n á m k y

Dohodnou se?

Občasné schůzky ministerského předsedy se zástupci sudetoněmecké strany udržují všechen tisk, zvláště zahraniční, v napětí. Zvýšila je minulý týden ještě schůzka sudetoněmeckých vyjednavaců s členy politického výboru vlády. V zahraničních novinách se po každém jednání s uspokojením zjišťuje, že obě strany udržují styk, a projevuje se naděje, že dorozumění zase o kousek pokročilo. Pokročilo opravdu?

Bezpečně nelze na tuto otázku odpovědět. Schůzky jsou důvěrné, a je o nich známo jen to, co se říká v úředních zprávách, a ty jsou až dosud velmi lakonické. Třeba si však zvláště zapamatovati slova, která se v nich pravidelně opakují a podle nichž jde stále ještě o schůzky jen informační, o výměnu názorů. Bylo to řečeno také o schůzce politického výboru vlády s pěti henleinovskými vyjednavací z minulého týdne.

Mimo tyto zprávy, které vydává ve stejném znění jednak Československá tisková kancelář, jednak tisková korespondence sudetoněmecké strany, objevují se však také oficiální komentáře henleinovské, které bývají trochu výmluvnější. Zdůrazňují znovu a znovu tři okolnosti: že sudetoněmecké straně posud nebyl oznámen vládní návrh národnostního statutu, že henleinovští vyjednavací přicházejí vždycky jen na pozvání ministerského předsedy a že sudetoněmecká strana trvá na karlovarském programu Henleinově, jež také rozvedla ve svém memorandu. V komentáři, který byl vydán po schůzce s politickým výborem vlády, se praví, že Henleinovi

vyjednavací „už napřed vyvrátili známé politické argumenty proti karlovarské řeči Konrada Henleina. Při tom zjistili, že zásady a prováděcí návrhy, obsažené v memorandu SdP, znamenají mírové příspěvky, vzešlé z moudrého omezení, a že je nutno takto je hodnotit.“

Když sudetoněmecká strana ono memorandum svého času podala předsedovi vlády, objevily se v zahraničním tisku domněnky, že v něm poněkud zmírnila požadavky karlovarského programu Henleinova. Tuto domněnku zdála se podpírat také naše úřední zpráva, podle níž vláda přijala toto memorandum spolu se svým vlastním návrhem za základ jednání. Porovnáme-li však tuto domněnku s citovanými slovy z komentáře sudetoněmecké strany, dojdeme nepochybně k úsudku, že je třeba dívat se na ni velmi kriticky. I když připustíme, že se sudetoněmecká strana z taktických důvodů střeží vzbuditi domněni, jako by byla dosavadními jednáními nějak vázána, a že také proto zdůrazňuje v dodatečných komentářích svou neoblomnost, musíme přece jen souditi, že se její původní stanovisko opravdu během dosavadních rozprav s členy vlády v ničem podstatném nezměnilo.

Hlavní dvě zásady karlovarského programu jsou tyto: 1. „uznání sudetoněmecké národní skupiny jako právní osobnosti“ a 2. „vybudování německé samosprávy v německém sídelním území, a to ve všech oblastech veřejného života“. Jestliže se tedy sudetoněmecká strana, jak sama zdůrazňuje, v ničem neodchýlila od karlovarského programu, je nutno míti za to, že její memorandum rozvádí hlavně tyto dvě zásady a že v jejich duchu navrhuje reformu státu a jeho správy. V oněch dvou zásadách se mluví o německé národní skupině jako první osobnosti. To tedy znamená, že sudetoněmecká strana žádá tak zvanou personální autonomii, t. j. ustavení německého obyvatelstva jako samostatného subjektu veřejného práva na základě národnostního katastru. Dále se tam mluví o německém sídelním území a jeho samosprávě. To zase znamená autonomii teritoriální — požadavek, aby německé území bylo zákonitě ohraničeno a aby v něm byly zřízeny samosprávné úřady pro všechny obory veřejné správy, kromě snad správy vojenské, finanční a zahraničně-politické.

Je-li naše kombinace správná, vyskytne se jistě otázka, jak mohla vláda přijmout memorandum s takovýmito požadavky za základ jednání, když se k autonomismu tohoto druhu ona sama i československá veřejnost od počátku stavěly odmítavě. I na to lze improvizovat odpověď. Pravděpodobně obhajovalo memorandum také mnohé věci jiné, o nichž je možno jednat. Snad se vládě i zdálo, že v některých konkrétních návrzích by byl možný kompromis mezi samosprávnou koncepcí její a koncepcí sudetoněmecké strany. Mluví se přece o vládním úmyslu značně rozšířit samosprávu okresní a zemskou. Jistě je tedy nasnadě myšlenka, utvořit z okresů s většinou německého obyvatelstva jakési celky v rámci jednotlivých zemí a vybavit je zvláštní samosprávnou pravomocí.

V celku je zatím třeba posuzovat možnost či nemožnost dohody se sudetoněmeckou stranou s rezervou. Věc se objasní teprve tehdy, až budou mít sudetoněmečtí vyjednavací příležitost poznat vládní projekt a vyslovit se o něm. Ale vzhledem k jejich dosavadnímu stanovisku se lze sotva domnívati, že jejich výrok bude kladný. *Z. S.*

Censurovaný Baťa

Jestliže se dosud skoro každá výroční schůze ústřední organisace průmyslníků podobala klidnému zasedání správní rady, při kterém tajemník předčítal bilanci a členové ji vzali na vědomí, nastává v jubilejním roce mimořádný ruch, předpovídající revisi dosavadní průmyslové a finanční politiky.

Vedení průmyslníků bylo dosud většinou nespokojeno, vzpomínalo a stěžovalo si, vyčítalo a kladlo nejrůznější požadavky na stát. Patrně proto došlo na poslední schůzi Ústředního svazu průmyslníků k střetnutí dvou koncepcí: zatím co si hlavní část vedení stěžovala a mluvila velmi pesimisticky, předložil Jan Baťa (je místopředsedou svazu) netoliko vlastní resoluci, ale i součet kritických námitek. S jejich skutečným obsahem mohla se veřejnost seznámiti jenom v Baťově časopisu „Zlín“, protože je oficiální zpráva upravila a z velké části vynechala. Okolnost, že Jan Baťa pokračuje v námitkách, dokazuje jasně, že kritika nebyla náhodná a nesplodil ji pouze okamžitý nápad a baťovský zápal. Obě koncepce stojí za porovnání už i proto, že budou patrně osou příštích hospodářských řešení, kterým neunikne žádné odvětví a žádný občan.

Za prvé: Ústřední svaz průmyslníků stěžoval si na nedůvěru veřejnosti a na podceňování podnikatelů; kdo má na tom

vinu? Podle oficiální verze veřejnost a naše politické poměry — podle Bati průmysl sám. Šéf zlínských závodů řekl nepokrytě, že se průmysl odtrhl od dělnictva i od spotřebitelů, dopustil mzdové a pracovní konflikty i tam, kde sám mohl přivodit zlepšení, a byl dokonce na to pyšný. Kdo se pak může divit, že vznikla nedůvěra? Naši průmyslníci podnikli za dvacet let příliš mnoho nebezpečných tažení. Dlouhá léta spočíval na nich tlak Kramářovy politiky, která měla k modernímu průmyslovému pojetí velmi daleko a vězela aspoň jednou nohou stále v minulosti, pak je ovládal fetiš naprosto jednostranné deflační politiky, a dnes je konečně jasno, jak průmysl doplatil na experiment s trojnásobným N? Ale doplatil jenom průmysl? Těžkými miliardami zaplatil účet ztrnulé průmyslové politiky také stát.

Za druhé: Ačkoli je Československo v poválečné střední Evropě nejprůmyslovějším státem s největšími vývozními tradicemi, stěžují si vedoucí lidé průmyslnické organizace ještě i teď na nedostatečnou podporu vývozu, vymáhajíce neustále daňové a jiné výhody a úlevy. Bylo by třeba už jednou prozkoumat, je-li zatížení průmyslu opravdu neúměrné a v jakém je poměru s výnosností podniku. Ať je tomu jakkoli, Jan Baťa prohlásil, že je nejvyšší čas nemyslet na požadavky a přihlásit se k povinnostem. Všechny požadavky měly by prý padnout pod stůl, protože si Baťa nedovede představit takového ministra financí — a kdo by dovedl? — který by dnes mohl pomýšlet na daňové úlevy. Proti stereotypní odpovědi, že to a ono má zaříditi vláda, klade Baťa přímou povinnost průmyslníků a finančníků starat se o výrobu, o odstranění nezaměstnanosti a ovšem i o vývoz. Konfrontujte, prosím, jenom dvě hlediska: nový předseda německých průmyslníků dr. Liebig, významný továrník z kraje, který pracuje pro vývoz, považuje bezmála za neštěstí, že by měl průmysl hledat odbytiště v dalekých zemích a dokonce v zámoří (doporučoval ovšem překotný ústup před německým tlakem) — Jan Baťa naproti tomu řekl, že se průmyslníci mají postarat nejen o zaměstnání pro 300.000 na trvalo vyřazených lidí, ale i o získání nových trhů a vývozních možností všude na světě. Z jeho nového projevu, jehož tón je velmi ostrý, se dovídáme, že zastoupení průmyslu s „Made in Czechoslovakia“ je v cizině velmi nedostatečné a že „budeme muset vybudovat mnohem víc průmyslu, než kolik jsme ho zdědili po Rakousku, když tu budeme chtít slušně žít, jako lidé dvacátého století“.

Kdo má pravdu, nebo aspoň kdo je pravdě blíže? Tolik víme, že oficiální politika průmyslnické organizace nemá dosud žádnou promyšlenou vývozní a dovozní koncepci, přichází skoro vždycky pozdě a přenechává hlavní starost lidem a institucím, kteří v průmyslu odborníky nejsou. Úvěrová ztrnulost ztěžuje dosud soutěž a německou expanzi, mnohé posice opustil náš průmysl dobrovolně a do oblastí, kam pronikl dokonce finanční kapitál slabších států, jsme se „zapomněli“ dostat, protože jsme příliš lpěli na starých úzkoprsých zásadách, (na Balkán, do Rumunska a do Jugoslavie, ale i do Polska, kde německý kapitál v některých odvětvích ustoupil.) Pamatujeme-li se dobře, byli naši průmyslníci dlouho zaujati proti státním vývozním garancím, o b e h o d n í smlouva se Sověty byla jedním z důvodů, že vystoupila národní demokracie z vlády, měnová aklimatisace nemohla nikdy počítat s podporou průmyslníků, a souhlas byl pak vždycky zaplacen drahými výhodami na účet veřejných prostředků. Taková politika nemohla ovšem vybudovat vývozní opěry ani v dalekém, ani v bližším světě, hlavně na východě a jihovýchodě Evropy. Uvažme také, že náš vývoz umožňují dosud spíše nízké mzdy, (současně ovšem i zatížení domácí spotřeby), než opravdu moderní technická výzbroj, motorisace a používání nových dopravních prostředků — mimo jiné letectví. Pak pochopíme, proč zachvacuje Baťa „zlost i posměch, když vidí jasně všechny ty možnosti, které náš průmysl má, a když sleduje příčiny, proč jich nemůže využít.“

Za třetí: mluvíme-li o průmyslu, nezapomínejme na banky, které jsou skutečným vládcem a kontrolují průmysl do všech podrobností. Ve střední Evropě nedosáhly snad srůst a personální unie průmyslu a bank nikde takové dokonalosti jako v ČSR. Tento vývoj má sice charakter světový, ale má také zvláštní následky. Odučuje průmyslníka ještě víc od podniku a dělnictva a způsobuje, že většinou rozhodují zájmy finančního kapitálu. Banky ovládají průmysl investičními a provozními úvěry, připadají jim hlavní podíl z výnosů, a kartely jsou také většinou jejich nástrojem. Je přirozené, že banky nemají takový životní zájem na výrobě a chodu jednotlivých podniků, jako jejich vlastní majitel. Baťa žaluje, že se banky zmocnily průmyslu, místo aby jej financovaly: „Takový bankér, který je majitelem továrny a současně má ještě jinde dosti příležitosti k vydělávání peněz, ten nedbá,

když se některá fabrika zastaví. Prostě pošle nezaměstnané lidi panu státu na krk — a živ je podporami. On — bankér — má přece z čeho žít.“

Je velmi pochopitelné, že takové projevy nejsou oficiálnímu vedení průmyslnické organizace po chuti, a v našich poměrech znamenají skoro vzpouru. Zaznamenáváme je nejen proto, že přispívají k pochopení nového vývoje uvnitř hlavní organizace čsl. průmyslníků a k osvětlení vážných rozporů, ale hlavně z toho důvodu, že již teď máme co dělat s novými momenty v celé výrobní a obchodní politice. Nezapírejme si: situace je taková, že se hospodářské potíže zvětší (připomeňme si jen německé odmítnutí převzít ostravské uhli, ztíženou posici v textilu a ve sklářství, odstředivé tendence mezi německými průmyslníky atd.) a při tom bude mít i zdokonalení obrany stále nové a naléhavé požadavky. Nebezpečí může být nejen v prodlení, ale i v nejasnosti, v tápání, v příštípování. V mnohých politických otázkách rozhodnou v poslední instanci hospodářské potřeby. Není to náhoda, že se opět začíná uvažovat o koordinačním středisku v hospodářství, vždyť květnové události přinesly v tomto ohledu hodně zkušeností. Zůstane jen při polemice nebo se věci vytříbí v celkový plán, odpovídající situaci? K. Synek.

Proč má být „Rudé právo“ zastaveno?

„Rudé Právo“ oznamuje, že mu byl doručen výměr o možnosti zastavení listu na tři měsíce. Ať už pohlíží na nynější politiku komunistické strany kdo chce, jak chce, nikdo nemůže popřít, že tato strana teď velmi energicky vyzývá k obraně republiky a demokracie, a že si její četní prostí stoupenci a voličové, od nichž se už teď vyžadují velké oběti pro republiku a budou se snad vyžadovat ještě větší, budou takové persekční opatření vykládat jako nevděk a špatnou odměnu za lojalitu a přiznání se ke státu. Nezdá se nám, že by to byla moudrá politika, vždyť dělá si zbytečně nepřátele.

Ale pohrůžka zastavením „Rudého Práva“ má ještě jednu stránku. Možnost zastavení se vyslovuje na základě četných konfiskací. Zajisté — „Rudé Právo“ je téměř denně konfiskováno. Ale co je v něm konfiskováno? Výzvy k protistátním činům, snahy o násilnou změnu republikánského a demokratického řádu, o zničení celistvosti státu, proklamace k vojenské vzpouře nebo k rozpoutání sociálních bojů? Nikoliv, o tom všem „Rudé Právo“ už několik let nepíše. Co je tedy dnes a denně zabavováno v „Rudém Právu“? Nepříliš vybitráv kritika nacismu a fašismu, nezdvořilá výroky na adresu diktátorů v těchto zemích, zprávy o ilegální činnosti dělnických skupin v Německu a v Itálii. A proto má být list zastaven? Mimo to je v „Rudém Právu“ často zabavována velmi prudká a rovněž nezdvořilá kritika Henleinovy strany a ovšem časté polemiky a agitační kampaně proti agrární straně. Proto má být zrušena svoboda tisku a zastaven list?

Čteme v „Rudém Právu“, že se ústřední výbor Syndikátu československých novinářů na návrh zástupce redakce „Rudého Práva“ usnesl protestovat proti tomuto výměru. Syndikát čsl. novinářů se tedy zachoval velmi správně. Neboť nejde v tomto případě jen o „Rudé Právo“. Za stejné delikty byly v těchto měsících konfiskovány téměř všechny československé noviny a revue, neboť četní žurnalisté se ještě nenaučili mluvit esopskou řečí, a žádná demokratická strana si nechce dát vzít právo kritizovat diktátorské režimy nebo Henleina. Nechce se vzdát ani práva na polemiku proti agrární straně. Výměr, který obdrželo „Rudé Právo“, znamená, že zítra by mohl dostat stejný výměr každý list, vyjímaje agrární tisk, neboť nevím, jestli by se našel v Československu neagrární list, který by od ledna nebyl zabaven pro polemiku nebo kritiku agrární strany. To co teď postihlo „Rudé Právo“ může tedy zítra — doufejme, že zatím jen teoreticky — postihnout „České slovo“ nebo „Lidové listy“. A proto je tento výměr opatřením nemoudrým a povážlivým. Příslušné úřady by učinily nejlépe, kdyby jej zrušily. K. N.

Kdo jinému jámu kopá...

Henleinovská korespondence SdP si stěžuje, že některé německé podniky musily omezit výrobu a propustiti německé zaměstnance pro bojkot, který proti nim organizují čeští konsumenty. Je vůbec otázka, jde-li tu o organizovaný bojkot českých konsumentů. Ale nebyli to Češi, kteří s tímto bojkotem začali. Tam, kde žijí dvě národnosti vedle sebe, je bojkot z nacionálních důvodů zbraní velmi dvojnásobnou. Byla to SdP, která začala s terorem a bojkotem. Boykotovala nejen Čechy, české živnostníky a obchodníky, organizovala také bojkot a

tažení proti německým sociálně demokratickým konsumům a u leckterého židovského krámu v pohraničí stáli mladíci v uniformách, aby kontrolovali, zda snad národně uvědomělí Němci nekupují u židů. Je těžko zjistit, pokud tento bojkot SdP proti „Čechům, židům a marxistům — tyto skupiny hází SdP do jednoho pytle — má ohlas na české straně. Je-li tomu tak, pak SdP podala nový důkaz, jak je nebezpečné nacionalistickou agitací vnášet do hospodářského života. Po severozápadočeských lázních přicházejí na řadu a jsou poškozování němečtí obchodníci a podnikatelé. Lidé z SdP sklízí jen bouři tam, kde selí vítr.

V. G.

Pozdrav PEN-klubu!

Vyšel v Henleinově „Zeitu“ tak předčasně, že jej zahraniční členové PEN-klubu, bohužel, neuzřeli. Opakujeme tedy podstatnou větu článku, který věnoval mezinárodnímu sjezdu básníků a spisovatelů orgán hnutí, jež bojuje proti liberálnímu materialismu a za větší úctu k metafyzickým hodnotám:

Od Thomase Manna po Schaloma Asche (který byl dokonce jmenován čestným členem) je v tomto mezinárodním PEN-klubu zastoupeno celé literární podsvětí.“

Pomocí tohoto článku mohou si slavní spisovatelé všech kulturních národů konečně zjednat jasně: buď o sobě samých, nebo o Henleinově straně.

-i. -m.

Švýcarský vzor!

I sudetoněmecká strana velmi často uvádí Švýcarsko jako vzor, jak by u nás měly a mohly býti uspořádány národnostní poměry, jako stát, kde Němci mají vše, co jim podle práva patří. Je-li tomu tak, pak překvapuje, že také Švýcarsko musí se bránit proti nacistické agitaci. V těchto dnech v curyšské obecní radě byl vznesen dotaz, co Curych udělá proti činnosti Gestapo, která ve Švýcarsku střeží švýcarské občany a vede o nich záznamy. Je-li Švýcarsko vzorem státu, kde Němci mají vše, co jim patří, pak překvapuje, že ve Švýcarsku se ozývají stále více hlasy, žádající obranu proti nacistické agitaci. Ostatně nacistická propaganda, která někdy Švýcarsko staví jako vzor, bezohledně zakresluje německé oblasti ve Švýcarsku k Třetí říši. Nedávno vyšla taková brožurka z nakladatelství K. H. Franka, náměstka K. Henleina. Všechny oblasti s německou většinou jsou přikresleny k Třetí říši. Jenom jedna německá menšina tam zmizela, a je zakryta nápisem. Je to německá menšina v jižním Tyrolsku.

V. G.

Němečtí lékaři nakaženi totalitou

Henleinova strana má již pro všechny obory společenského života zvláštní komisaře. Tisk je svěřen dr. Sebekowskému, hospodářství dr. Kislingerovi a hlavně Janovskému, parlamentní činnost poslanci Kundtovi, právníctví dr. Neuwirthovi, odborové organizace a sociální politika Kasperovi, a nyní došlo také na zdravotnictví a lékařství. Na poslední valné hromadě německých lékařů vystoupil už jako „pověřenec“ dr. Jilly, a jeho řeč nepřipouští pochybnosti, že SdP usiluje i na tomto poli o totalitu. Nevíme sice, zda němečtí lékaři složili Henleinovi podobný slib, jako němečtí soudci v Brně (mnozí němečtí lékaři jsou totiž ve státních a veřejných službách), ale dr. Jilly prohlásil jasně a sebedovědomě, že se němečtí lékaři hlásí k německému světovému názoru. To je konečně rozhodující, protože teď víme, že se SdP pouhým mocenským ovládnutím lékařských spolků a institucí nespokojí. Nespoutá jenom ruce německých lékařů, ale žádá také jejich mozek. K německému světovému názoru patří přece učení o rasách (nebo rasová nauka?) právě tak, jako teorie, že je muž stvořen pro válku, ve které vyžívá své nejlepší city.

Zásah SdP do medicíny už má — nebo bude mít — vážné následky. Je samozřejmé, že v sudetských krajích jde přímo o existenci českých a židovských lékařů, kteří bojkot nevydrží. Někteří už odešli a opustili ordinace, prodali je lacino a odstěhovali se na východ. Na židovské a české lékaře ve veřejných nemocnicích stěhování teprve čeká; jejich odchod závisí na tom, patří-li nemocnice městu, okresu nebo státu. Nechceme zatím zkoumat, jaká bude další existence těchto lidí a kde se uchytlí, klademe si jen otázku: jaká bude výchova německého lékařského dorostu a co lze od ní očekávat?

Odpověď by měla být velmi stručná: všechno nejhorší. Výchova německých lékařů propadla nacistickému duchu do-

konale, a kdo se podívá do přednášek nebo do laboratoří na universitách, uvidí nejen bílé punčochy, ale i zdvižené pravice a uslyší na každém kroku siegheil! Nechovají se tak jenom studenti, ale i učitelé, staří profesori právě tak, jako mladí docenti. Německé pojetí teorie o rasách opanovalo katedrovou vědu i klinickou praxi, ať už se to zapírá jakkoli. Tento proces není z dneška: začal před lety bojkotem židovských lékařů — jeden z nich spáchal ze zoufalství sebevraždu — pokračoval zkoušením zatčených studentů na Pankráci, rozkvetl student-skými demonstracemi přímo na vysokých školách a dospěl až k henleinovským proslulým jednotlivých členů profesorského sboru. Dozrával stále pod záštitou univerzitní autonomie, a pod touto záštitou se také vždycky nějak zařídilo, že byli na pražskou německou universitu povolováni učenci ze zahraničí, ačkoli bylo výtečného domácího lékařského dorostu tolik, že by byl postačil na zaplnění všech odpovědných míst. Představte si teď následky s hlediska státní obrany: lékaři jsou přece důležitou složkou CPO, samaritánské služby, veřejné zdravotní péče i sanity. Jak se zachová německý lékařský dorost a lékaři s německým světovým názorem při těchto úkolech? Několik ukázek jsme již dostali. Na civilního německého lékaře musilo být podáno oznámení, protože odmítl ošetřit českého pacienta, a zjistili jsme také případ, kdy záložní lékař, povoláný ke cvičení, nechtěl ošetřit vojáka, který se poranil na ruce sekýrkou. Lékař se totiž domníval, že „už přišel den“.

Němcům je třeba přiznat všechna spravedlivá práva, ale patří k tomu také hlásání německého světového názoru a rasové nauky místo výchovy skutečných lékařů, kteří by nezapomínali, že jsou k tomu, aby léčili?

-k. -s.

Schmeling zvítězil

Nikoli autor, nýbrž doba je tak nechutná, že považuje boxerský zápas za epochální událost. Že byl Max Schmeling poražen černochem Louisem — se ovšem spisovatele netýká. Ale musil by být raněn slepotou, kdyby neviděl, že se z této události vyvinulo všelicos, co nepatří do sportovní rubriky, nýbrž rovnou do kulturní filosofie.

Podív vzbuzuje už sama okolnost, že německý nacionální socialista Max Schmeling nastupuje k zápasu proti všem méněcenným rasám — a prohrává. Napřed proti židu Max Baerovi a nyní proti černochovi Joe Louisovi. Teď se mu už ovšem nemůže moc přihodit, neboť méněcenné rasy má už za sebou a budoucí vítěze nad německým mistrem bude moci nacionální socialismus alespoň nazvat arijei. V případě Baerově a Louisově bylo to nemožné.

Tělesně silnější a výtečnější Němec nepodlehł Baerovi, dejme tomu v počítání z paměti a Louisovi v stepování, nýbrž prohrál proti oběma v tělesném zápase — tedy v oblasti, kterou ráčí nacionální socialismus sám a dobrovolně označovat za „oblast posledních platných rozhodování“. Když se ukazuje, že méněcenné rasy mají fysickou převahu nad nejlépe vyvinutým Němcem, nezbude asi německému národu, než vrátit se k myšlenkové konkurenci s ostatními národy.

Bohužel však není naděje na návrat Němců do myšlenkového ringu příliš aktuální. Henleinova „Zeit“ na příklad — a tato skutečnost dala podnět mé poznámce — stěžovala si ve sportovních zprávách, že Louis použil „tělesných prostředků“ a jen tak se dá prý pochopit Schmelingova porážka. Zde se otevírá propast, z níž vyvstávají nacistické argumenty. Chápete? Byli zase jednou podvedeni židovskou nebo černošskou lstí. Naivní, idealistický německý muž, který provozuje box jenom jako dodatek k Hegelově filosofii, byl napaden zákeřným černochem tělesnými prostředky. Prostředky tedy, které jsou dovoleny výhradně v politice, v literatuře a i jinak v myšlenkovém životě — jenom ne v boxu, kde se hraje samozřejmě duchovními zbraněmi. Pamatuji se na případ, kdy německý pražský nacistický student na německé pražské universitě zvolal v diskusi opovrhlivě na své protivníky: „Bojujete jenom duchovními zbraněmi, protože jiné nemáte!“ To mi připadá jednou z nejvýtečnějších nacistických formulací „nového životního stylu“. To ovšem platí pouze pro rozhovory. V boxu však se nemá bít, nýbrž přesvědčovat protivníka o výhodách vlastní rasy. Nacisti nemohou dodnes Dohodě zapomenout, že porazila Němce vojensky, přesto, že jsou národem Goetha a Kanta.

Na této sportovní příležitosti dala by se studovat i jiná vlastnost nacionálního socialismu: jeho nadání hledět do budoucnosti. Ve „Wiener Sportblattu“, který teď učí Rakušany sportu, stálo ve dne boje Schmelinga s Louisem: „Schmeling se pustí do boje s nutnou opatrností, nedá černochovi příležitost a v polovině boje ho teprve zvládne, takže rozhodnutí padne asi v polovičce zápasu. Schmeling zvítězí tím, že srazí Louise

k zemi.“ Přesnější proroctví si skutečně nelze přát. Ve skutečnosti Schmeling začal zápas zbytečnou neopatrností, dával černochoi jednu příležitost za druhou, rozhodnutí nepadlo uprostřed zápasu, ale už v druhé minutě a Schmeling zase jednou prohrál, protože byl udeřen do ledvin. To — a všechno ostatní — bylo správně předvídané.

Docela zvlášť přesné proroctví došlo Schmelingovi pět minut před zápasem do šatny: „Blahopřeji Maxu Schmelingovi, příštímu světovému mistru.“ Telegram byl od Vůdce, a ten měl, jako vždy pravdu. Kdyby byl Louis při duchovní rozprávce nebyl použil naprosto nezákonných tělesných prostředků, byl by se stal Schmeling docela určitě mistrem světa. Na takovou ničemnost méněcenné rasy nebyl však nikdo připraven. Důvěřiví Němci zase jednou nalítli. Ale dokázali světu v posledních letech s dostatek, že rozhodnutí, přivoděná hrubým násilím, považují za neplatná. Černochoi Louis zvítězil nad Němcem Schmelingem pouze brutálními, tělesnými prostředky. Tedy je Schmeling mistrem světa. Což bylo předpověděno.

Neboť na nacistické předpovědi o vlastním vítězství lze se slepě spolehnout. Ovšem, pod jednou podmínkou: že nebudou vyzkoušena. Ale to se rozumí mezi gentlemeny samo sebou, a proto zatím pochodovala Třetí říše od jednoho politického vítězství k druhému.

politika

Jak bylo obsazeno Rakousko

Květnové číslo francouzské „Revue de Paris“ přináší podrobné vyličení událostí, za nichž se Anšlus udál. Autor, skrývající se pod pseudonymem „Viator“, je francouzský úředník, který měl příležitost pozorovat události z největší blízkosti. Do dneška byla známa jenom neověřená a nekontrolovaná podrobnost, takže Viatorovo líčení může platit dosud za jediné, které je historicky věrné.

Hitler chce mluvit se Schuschniggem.

V lednu tohoto roku sdělil von Neurath, tehdy ještě ministr zahraničí, francouzskému vyslanci v Berlíně, že Vůdce je rozhodnut zbavit se Schuschnigga co nejrychleji a za každou cenu. François Poncet spěchal sdělit tuto důležitou novinu na Quai d'Orsay, poněvadž jí byl pochopitelně znepokojen. Za několik dní prohlásil Hitler v přítomnosti svědků, že už „brzy dostane Schuschniggovu hlavu“. Hitler se již dávno Papenovým prostřednictvím namáhal o osobní schůzku se Schuschniggem. Panu Papenovi pomáhal v tom velmi horlivě rakouský ministr zahraničí Quido Schmidt. Tento muž, před kterým Mussolini vždycky Schuschnigga varoval, udržoval tajné styky s nacionálními socialisty: „jednak z přirozeného sklonu ke zradě“, jak ho Viator charakterizuje, jednak z osobního zájmu: jeho ženě, velmi bohaté ženě, patří textilní podniky v ČSR na německé hranici. Dnes žije Quido Schmidt v Berlíně, kam se hned po anšlusu přestěhoval. Quido Schmidt slíbil Papenovi, že vymůže na Schuschniggovi svolení k osobní schůzce s Hitlerem. Rakouský kancléř se dlouho bránil, až konečně podlehl a slíbil, že přijede do Berchtesgadenu.

Papen se dovolával „čestného Hitlerova slova“, neboť „je každému známo, že za čestným slovem Vůdce může se cítiti jako za ochrannou zdí“. Oba, Quido Schmidt a von Papen, ujistili Schuschnigga, že se Hitler zaváže čestným slovem, že se nedotkne rakouské nezávislosti. Tato schůzka je však prý jediná šance, jak zachránit Rakousko. Von Papen řekl Schuschniggovi doslova: „Pohovořte si s Vůdcem, jako bratr s bratrem“.

Než Schuschnigg odejel do Berchtesgadenu, telefonoval Mussolinimu a podrobně mu celou situaci vyličil. Mussoliniovo odpověď zněla: „Můj milý, chovám naprostou důvěru ve Vaše státnické schopnosti.“ Tuto odpověď si vyložil

Schuschnigg co nejčerněji a od té chvíle už nepochyboval, že nadešla rozhodná chvíle. 10. února se rozhodl odjet do Berchtesgadenu a 11. února opustil Vídeň. Noc ztrávil v Salpurku a den nato přibyl v 11.45 do Berchtesgadenu. Doprovázeli ho Quido Schmidt, von Papen a mladý sekretář ministerstva zahraničí, dr. Peter.

A mluví s ním...

Schuschnigg byl — přes všechny fantastické pozdější povídačky — ihned připuštěn k Hitlerovi, jenž ho přijal v zimní zahradě. Tam se také konala celá rozmluva mezi 12. hodinou polední a 10. hodinou večerní. Od samého počátku panovala napiatá nálada. Hitler zasypal hosta výtkami, aniž mu podal ruku a aniž ho vyzval, aby usedl. Hrozil, že ho donutí „na kolena“, že od něho žádá naprostou poslušnost, kterou si vymůže po dobrém nebo po zlém! „Hrajete zde svoji poslední kartu: buď se podrobíte, nebo se zmocním Rakouska.“ Schuschniggovo chladnokrevné a úmyslně nesoustředěné chování dohánělo Hitlera k hněvu. Když Schuschnigg vytáhl pouzdro na cigarety a chtěl si zapálit, zakázal mu Hitler, aby v jeho přítomnosti kouřil.

Při jídle, kterého se zúčastnili také v. Ribbentrop, generálové Keitel, Sperrle a Reichenau a ředitel říšského tiskového úřadu Dittrich, nepadlo ani slovo. Panovalo naprosté ticho. Když byla podávána káva, nabídl sluha první šálek Vůdci. Hitler ji pohybem ruky odmítl a obrátil se k Schuschniggovi: „Píti dovoluji každému. Člověka, který nepije, neruší pohled na pijícího. Naproti tomu je kouření nezdvorné vůči těm, které ruší.“ Schuschnigg poznamenal, že mu je za těžko nekouřiti. Hitler mu nato dovolil, aby kouřil, a dovolil mu to až do chvíle odjezdu.

Hovor, přerušovaný obědem, pokračoval pak pokojněji. Ještě dopoledne předal Hitler rakouskému kancléři návrh smlouvy, která obsahovala 11 bodů, a žádal, aby ji okamžitě podepsal. Schuschnigg odmítl a vyžádal si čas na rozmyšlenou. Po obědě odpověděl, že se rozhodl nepodepsat. Odmítl sice všech 11 bodů, ale podotkl, že toto je odpověď závazná pouze pro jeho osobu, neboť definitivní odpověď závisí na rozhodnutí spolkového kancléře Miklase, jemuž bude všech 11 bodů předloženo. „Co mne se týče, zní moje odpověď na celé čáře ne!“ doložil. Hitler poručil, aby byl uveden Quido Schmidt. Ministr zahraničí pokoušel se přemluvit svého šéfa, aby povolil alespoň v některých bodech. Schuschnigg dlouho se přel a váhal, až konečně povolil ve třech bodech: v otázce předání ministerstva vnitra a veřejné bezpečnosti do rukou nacionálního socialisty, ve věci obecné amnestie a připuštění německých nacistů do Heimatfronty, tedy v otázce rovnoprávnosti s ostatními členy této organizace. Schuschnigg dodal, že i toto svolení je podmíněné, poněvadž musí být spolkovým presidentem schváleno. Ostatních 8 bodů, mezi nimiž bylo i předání ministerstva války, spravedlnosti a osvěty do rukou nacionálních socialistů, Schuschnigg co nejostřeji odmítl. Hitler se spokojil Schuschniggovým ústupem a už ani nevyhrožoval, že vyšle vojsko. Dne 13. února byl Schuschnigg ve Vídni zpátky a dopoledne navštívil spolkového presidenta.

Pokus s plebiscitem.

V patriotických kruzích Rakouska rostlo ve dnech 15. až 24. února zoufalství stále víc a víc. Všichni shledávali, že dny rakouské nezávislosti jsou sečteny. Po prvé po tolika letech ovládli nacionální socialisté ulice a pořádali časté a hlučné demonstrace. Rakousko kráčelo rychlými kroky k anšlusu. Schuschnigg pochopil, že byl sice skoro násilím donu-

cen povoliti, ale že zašiel daleko. President Miklas mu to řekl ihned, když se vrátil z Berchtesgadenu. President byl toho mínění, že měl kancléř vytrvati a odmítnouti všech 11 bodů. Schuschnigg cítil, že musí postavit vztrnající se vlně nacionálního socialismu hráz. Jeho řeč 24. února: „Až potud a dál ani krok“ — ukazuje jasně jeho rozhodnutí. Tato řeč vyvolala obrovský ohlas. V parlamentě ji přijali potleskem. Na ulicích se shlukovali lidé a volali: „Ať žije Schuschnigg! Ať žije Rakousko!“ Tady budiž podotčeno, že Schuschnigg nikdy nebyl oblíben. „Patrioti ho podporovali,“ poznamenává Viator, „poněvadž ztělesňoval rakouskou nezávislost.“ Neměli ho však v lásce, nevycházela z něho žádná přitažlivost. Vyhýbal se lidu, kterému byl také lhostejný. Rázem se všechno obrátilo. Během dne stal se symbolem rakouské nezávislosti, a vídeňské ulice hlaholily výkřiky „ať žije Schuschnigg“. Když byl dne 27. února na koncertě, který řídil Bruno Walter, obrátil se v přestávce k němu celý sál, lidé mu tleskali a volali: „Heil Schuschnigg!“

Od 26. února vznášela se ve vzduchu myšlenka plebiscitu. Byla to myšlenka vídeňského starosty Schmitze. V rakouské veřejnosti zrál vývoj, který hrozil zmařiti všechny Hitlerovy plány. Obhajobou rakouské nezávislosti zakotvila Schuschniggova vláda hluboko v lidu. Německo nutně muselo jednat, než bude pozdě. Hodina rozhodnutí se blížila.

19. února usnesly se dělnické organizace v Linci a 25. února pak všechny odborové organizace ve Vídni, že budou hájit nezávislost Rakouska. Od porážky vídeňského povstání nepostavilo se dělnictvo, které bylo vůči vládnoucímu režimu v opozici, ještě nikdy tak dobrovolně a ochotně za vládu. Někdejší vůdce křesťansko-sociální strany, Schmitz, pochopil význam tohoto hnutí a s Miklasovým souhlasem naléhal na Schuschnigga, aby byl urychleně proveden plebiscit. Přesvědčený klerikál a vášnivý odpůrce socialismu zahájil „mužně“ — tak píše Viator — jednání s odborovými organizacemi vládnoucího režimu i se socialistickými vůdci, kteří zůstali v Rakousku. I komunisté mu dali pomocí důvěrníků vědět, že budou hlasovat pro Schuschnigga — nikoli z lásky k Schuschniggovi, nýbrž z nenávisti proti nacionálnímu socialismu. Není pochyby, že tato jednání znepokojila Berlín velmi značně. Právě v této chvíli útočil říšskoněmecký tisk velmi prudce proti „komunistickému nebezpečí“ v Rakousku. V Berlíně pochopili, že se rakouský režim konsoliduje kolem Schuschnigga, že ohrožuje aktivitu „vnitřního“ nacionálního socialismu a může anšlus ztížit, ne-li znemožnit. Socialističtí vůdci, vyjednávající se Schmitzem, radili se s Ottou Bauerem a Deutschem, kteří uznali nezbytnost spolupráce a žádali jen, aby sociální demokracie dostala stejná práva, jaká byla povolena nacionálním socialistům po Berchtesgadenu.

7. března, dva dny před Schuschniggovým inšpruckým prohlášením o plebiscitu, konala se ve vídeňském Konzerthausu dělnická schůze. Nepsaly o tom žádné noviny a nezúčastnil se jí ani jediný zahraniční žurnalista. Na schůzi mluvil starosta Schmitz, ministr Zernatto a jedna žena, která útočila proti Třetí říši velmi vehementně. Největší úspěch měl Schmitz: „Vyslyšte mne jako člověka, kterého jste vždycky považovali za nejhoršího nepřitele. Zapišahám vás, abyste šli k urnám. Zítra mne mohou noviny klidně nazvat bolševikem. Nebyl jsem jím nikdy. Ach, ne! Ale říkám: Žádejte práva, jaká mají nacisti a dostanete je!“ Nadšení bylo ohromné...

U l t i m a t u m .

9. března oznámil Schuschnigg plebiscit. 10. března odjel ministr Gleise-Horstenau do Štuttgartu — prý jenom na přednášku o rakouské armádě. Ve skutečnosti jel do Berlína

pro instrukce, které pak 11. března odevzdal Seyss-Inquartovi. Nebyl ovšem ve Štuttgartu. Gleise-Horstenau a Seyss-Inquart napsali a podepsali společně dopis, adresovaný Schuschniggovi. Doručili mu jej v 1 hodinu v noci a žádali, aby plebiscit odvolal. Dopis nezapůsobil. Pak následovalo německé ultimatum. Oficiální „Reichspost“ byla jediným časopisem, který 12. března uveřejnil úřední zprávu Schuschniggovy kanceláře: V poledne (11. března) přijel do Vídně letadlem státní sekretář Keppler a odevzdal z příkazu říšské vlády spolkovému presidentu ultimatum, které žádalo odvolání plebiscitu, odstoupení Schuschnigga a jmenování nové vlády, vedené Seyss-Inquartem. Miklas odmítl všechny tyto požadavky. Hned nato navštívil z Göringova příkazu říšského kancléře a spolkového presidenta německý vojenský atašé ve Vídni, generál Muff, a odevzdal jim ultimatum znova, připomínaje, že lhůta končí v 7.30. Generál Muff ještě oznámil, že nebudou-li požadavky splněny, překročí hranice 200.000 německých vojáků. Miklas odmítl opět provést změny ve vládě pod hrozbou ultimata a pravil: „Podrobím se jen násilí. Násilím mohu být sesazen, ale nikdy neučiním, co ode mne žádáte. Neporuším přísahu, kterou jsem složil.“

Proto spolkový president odmítl Schuschniggovu žádost o demisi. Do 8. hodin nepřekročilo hranice žádné německé vojsko a klamně byly také zprávy, že Salcpurk je už obsazen. Situace se tím poněkud vyjasnila. Miklas už nestál pod přímou hrozbou, že se „použije násilí“. Tak zněla oficiální zpráva za 12. března v „Reichspostu“. Toto číslo vyšlo několik hodin po Schuschniggově odstoupení a po jmenování Seyss-Inquarta spolkovým kancléřem a prošlo Hitlerovou censurou, jak o tom svědčí bílé místo, nahrazující úvodník. Zůstal jenom nadpis konfiskovaného úvodníku: „Kancléřovo odstoupení“. Skutečnost, že censura neškrtla úřední zprávu, potvrzuje naprostou správnost a autentičnost sdělení, která obsahovala. Tím je také vyvrácena verze, která byla rozšířena později z Berlína a ujišťovala, že se anšlus udál bez ultimata, zákonitě a v rámci ústavy. Miklas a Schuschnigg byli sesazeni násilím a týž večer pronesl Schuschnigg v 7 hodin večer do rozhlasu slova: „Museli jsme ustoupit násilí...“ Řekl to na schůzi vlády, již se zúčastnili všichni ministři kromě Seyss-Inquarta.

Co se však stalo ve skutečnosti? Německé vojsko nepřekročilo vskutku hranice do 8. hodin, ale již v 7 hodin nebylo pochybností, že přijde v noci: nezbylo, než rozhodnout se pro ozbrojený odpor nebo pro kapitulaci. Ve své poslední řeči Schuschnigg prohlásil, že nemůže připustit krveprolití. Řekl to se slzami v očích a když domluvil, zachvátil ho křečovitý pláč. Bývalí kolegové ho objali. Radili mu, aby odešel postranním vchodem, protože dav, shromážděný na Ballhausplatzu, je proti němu nepřátelsky zaujatý. Schuschnigg to odmítl. Když usedl v autu, vyskočili na stupátka dva důstojníci, kteří mu byli přiděleni jako pobočníci, a rozkázali šoférovi: „Jeďte do Aspernu“ (tam je letiště). Schuschnigg však protestoval a přikázal, aby ho odvezli domů: „Ne, ne! Jsem muž a neutechu.“

V noci se vytvořila vláda Seyss-Inquartova. Historická skutečnost zůstává nezvratná. Odvolání plebiscitu, Schuschniggovo odstoupení a jmenování Seyss-Inquarta — to už byly následky německého ultimata, které bylo odevzdáno dvakrát a v kategorické formě. Německá verze, že Schuschnigga odstranila vnitřní revoluce, neobstojí. Ale Berlín popírá dokonce i existenci ultimata a říká, že to je pouze Schuschniggův výmysl. Oficiální zpráva v „Reichspostu“, která prošla censurou Hitlerových stoupců a pověřenců, zůstává nezvratným historickým dokumentem, jehož význam Viator právem zdůrazňuje.

Velmoci mlčely.

Podle německé verze přišlo německé vojsko do Rakouska na žádost Seyss-Inquartovu, aby zabránilo krveprolití a zamezilo komunistickému a socialistickému povstání. Ani toto tvrzení není pravdivé. Seyss-Inquart a vídeňští nacisti byli ještě 13. března přesvědčeni, že jsou v čele vlády, která bude k Německu v bratrských stycích, bude tedy podřízena Berlínu ve skutečnosti, ale nikoli formálně — asi jako Gdansko. Ve formální anšlus nevěřil nikdo v Berlíně a tím méně ve Vídni. Teprve skutečnost, že velmoci, především Anglie a Francie, na vídeňský převrat nereagovaly, pohnula impulzivního Hitlera k dalšímu kroku, který považoval za událost blízké nebo vzdálenější budoucnosti. Rakousko považoval za neoddelitelnou součást německé říše.

Údajná telegrafická žádost Seyss-Inquartova o německé vojsko byla vyrobena v Berlíně. „Ani Seyss-Inquart, ani nikdo z jeho okolí — tvrdí Viator — neposlal do Berlína telegram. Takový telegram nepřijal žádný telegrafní úřad ve Vídni, ani kdekoli jinde v Rakousku. Je zajímavé, že ani ve zprávách DNB., ani v německých novinách nelze objevit sebemenší údaje o době, kdy měl být telegram odeslán.“

Viator končí svá sdělení otázkou: „Byl by musel dát bývalý kancléř Schuschnigg vojsku rozkaz, aby střílelo, nebo ne? Spolkový prezident Miklas byl k tomu ochoten. Dřív, než se vzdal pokusu o odpor, telefonoval Schuschnigg vídeňským vyslancům velmocí: anglickému, francouzskému a italskému. Anglický a italský vyslanec odpověděli ihned. Oba prohlásili kategoricky, že je nemožné, aby Schuschnigg počítal s vojenskou pomocí jejich vlád. Odpověď z Quai d'Orsay nepřicházela. Schuschnigg byl už v Belvederu pod dozorem, když přišla z Paříže zpráva, že „francouzského ministra zahraničí nelze nikde najít“. V této chvíli byla Francie opravdu bez vlády — Blum právě odstoupil. Nelze však pochybovat, že ani francouzská odpověď by nebyla zněla jinak, než prohlášení ostatních velmocí. Rakousko se už nedalo zachránit.

Josef Pachta, Vídeň:

Velké rakouské zklamání

Ve Vídni znovu vycházejí ilegální nacistické letáky, jako v dobách režimu Dollfussova a Schuschniggova. Nyní to však nejsou bojovné prostředky převratu, nýbrž výraz hlubokého zklamání. Kdyby byli nacionální socialisté přístupni rozumným argumentům, bylo by jim bývalo možno podobný vývoj předpovědět.

Začali policisté, kteří říkali už v prvních dnech: „Tak, možná že jsem tu už naposledy, zítra budeme možná přeloženi do Německa všichni, jak tu jsme, celá vídeňská policie“.

Čistka mezi vídeňskou policií.

Ovšem, tak zlé to nebylo, ale jeden z nich už svlékl uniformu a chodí v civilních šatech. Druhý byl skutečně přeložen do Německa — k přeškolení, jak říká jeho žena, která zde zůstala — a třetí zmizel a nikdo neví kam. Snad sdílí osud policejního presidenta a státního tajemníka veřejné bezpečnosti, dr. Michaela Skubla, který v prvních dnech Seyss-Inquartovy vlády podržel svou funkci celé tři dny, ale nyní je v koncentračním táboře s mnoha jinými vyššími i nižšími policejními důstojníky.

Nic nedovede rakouskému lidu názorněji ukázat velikou změnu jako osud vídeňské policie. Vídeňská policie přežila převrat od r. 1918 až do r. 1938 nedotčena. Ani jediný poli-

cista neztratil místo, když padla monarchie, ani po pádu republiky. Policie přežila všechno a zůstala jádrem každého příštího režimu. Policie — to bylo Rakousko. Nyní je tomu jinak. V prvních týdnech po Anslussu se zkušenými úředníky policejního presidia a komisařství ještě udrželi na svých místech, ačkoli byli každý třetí den překládáni někam jinam. Ale dnes už nejsou nikde. Nový režim zničil znamení starého císařského Rakouska — Metternichovu a Sedlnického policii — ještě důkladněji, než zbytky staré „separatistické“ habsburské armády. Kdyby snad se jednou stalo, co je nanejvýš nepravděpodobné, kdyby snad znovu povstal rakouský stát, musel by si opatřit docela novou policejní moc. Stará už dnes neexistuje. Právě tak, jako stojí v čele každé rotý rakouských vojenských svazů důstojník z říše, jsou také všechna místa v bezpečnostní službě obsazena říšskými Němci. Zmizely dokonce osvědčené brigády kriminální policie proti kapsářům, zmizeli staří zkušení detektivové, sotva seznámili mladé, plavé, pruské SS. muže — své nástupce — s místními poměry.

Hromadné propouštění úředníků.

V ostatních veřejných úřadech není tomu jinak. Staří rakouští úředníci byli bez milosti propuštěni a to nesmírně rychle na základě výnosu říšského ministerstva vnitra. Podle tohoto nařízení jsou rakouští úředníci „nespolehliví“, poněvadž, jsouce věrní služební povinnosti, zacházeli až do okupace s rakouskými nacionálními socialisty, kteří byli až do té doby protistátní, jako s ilegálním hnutím. Nepomohlo jim ani, že se odvolávali na tajné sympatie — kdo není Prusák, musí pryč. Jestliže se panu Seyss-Inquartovi — bezvýznamnému herci této velké tragedie — nevedlo jinak, nemůže se diviti, že drobnější jepice nacistického opojení plují už dávno v kaluži, ze které vylétly na veřejnost při krátkém pohostinském vystoupení. Ba ani ti klempířští pomocníci a malí úředníci, kteří byli ve Vídni jmenováni krajskými vedoucími strany, nemají v rukou žádnou moc, neboť každému z nich byl přidělen zkušený poradce z říše: to znamená, že Rakousko zůstává stínem v předání říšského poradce. Dokonce i organizace rakouské nacistické strany, tato ilegální armáda, bez jejíž pomoci by Rakousko nikdy nebylo připojeno a kterou stranický říšský tisk celá léta vychvaloval jako skupinu výtečných hrdinů — ano, i ta je zrušena. Samozřejmě ze závažných důvodů.

Po anslusu měla být rakouská strana zachována a byla pouze nařízena revise členstva s hlediska morálního a rasového. Z prvních pěti set zapsaných členů rakouské ilegální strany obstálo ve zkoušce pouze 18, slovy osmáct. Zbytek musel býti vyloučen. V následujících dvou skupinách po 500, nebylo to o nic lepší. Proto se Hess rozhodl zrušiti celou stranu a organisovati osmou župu nanovo. S mezinárodního právního hlediska nastala groteskní, ale velmi charakteristická situace, že ono „velké a neodolatelné národní hnutí“, na jehož volání prý Hitler překročil rakouské hranice a nejelementárnější závazky mezinárodního práva, vlastně už neexistuje. Zbylo jen vojenské a policejní obsazení země, která je s hlediska Třetí říše nespolehlivá. Byty, které se náhle vyprázdnily, najímají výlučně němečtí úředníci a na inseráty, oznamující prodej celého bytového zařízení, hlásí se jako kupci jenom ženy důstojníků, kteří byli přeloženi z Třetí říše do Vídne.

Triumf studentů.

Jediní, kdo si dosud přišli na svůj účet, jsou žáci a studenti. Prokázali novému režimu v prvních hodinách a dnech velmi cenné a snad neocenitelné služby jednak jako ozbro-

jený předvoj, jednak jako nadšený dav. Dnes žijí jako v indiánské povídce od Karla Maye. Smějí terorizovati učitele a spolužáky, smějí vybijeti indiánskou krutost na živých a dospělých lidech — i když jsou to jenom židovští „podlidé“ — smějí pochodovati, hrát si na vojáky a připadají si nesmírně důležití. Jen učiti se nepotřebují. Pro ně je nacionálně-socialistický převrat skutečně velkým osvobozením: osvobozením od autority rodičů, učitelů a dospělých a od těžkých povinností školní mládeže. Už nebudou potřebovat v životě nudné vědy, stačí jim, dovedou-li pochodovat, střílet a řvát. Tisíce osvobozených středoškoláků z vyšších tříd hlásily se dobrovolně k armádě a k četám SS. Válečná romantika z let 1914—18 slaví vzkříšení a to tím prudčeji, že chlapci z r. 1938 ještě neviděli raněné, zmrzačené a mrtvé. Jaký nádherný osud být národně-socialistickým studentem v Rakousku!

Pozdní lítost.

Starí jsou ovšem méně nadšeni. I starí nacionální socialisté. V poslední době se tvrdilo mnohokrát, že právě mezi nimi vládne trpké zklamání, odrážející se v ilegálních brožurách. Neboť rakouští nacionální socialisté byli snad radikální Velkoněmci, byli rozhodně zuřiví antisemité, ale nebyli nacisté v tom smyslu, jak poznali nacismus od 13. března. Že Rakousko prostě zmizí se světa, o tom se nesnilo ani panu Seyss-Inquartovi. V mlhavých představách nacistické rakouské inteligence — a to platí stejně o sudetských nacistech — měl být převrat a anšlus právě převratem a anšlusem, nikoli však usměrněním a okupací. Doufali, že „přijde den“, že si zachovají rakouskou státní individualitu a že budou rozhodovati o politických a názorových protivnicích a samozřejmě o židech. Dnes je však tísní a rozhořčuje neomezená nadvláda říšského komisaře Bürkela nad Rakouskem a primitivně hrubý tón, v jakém vydává svá četná nařízení a poučná napominání. Tito rakouští nacističtí intelektuálové jsou totiž lepší lidé než vrstvy, které vynesly v Třetí říši nacionální socialismus k moci a které jej dnes reprezentují. I ti, kdo nejsou zklamáni v očekávání výnosných míst, kdo se skutečně přidali k hnutí z nesobeckých důvodů, jsou stísněni a rozčarováni.

V nižších vrstvách je zklamání ještě větší a hlasitější. Především mezi obchodníky a živnostníky. Schuschniggův stavovský stát byl pro tyto vrstvy ideálním uspořádáním. Chránil malého podnikatele proti spotřebiteli, jak jen mohl. Pouhými administrativními zákroky zbavoval práva židovskou konkurenci a nepotřeboval k tomu složitý aparát rasového zákonodárství, které ničí nejen židovského konkurenta, nýbrž i židovského spotřebitele a zákazníka. Stavovský stát stanovil minimální ceny, které nesmí být překročeny, jinak putuje „bodenständiger“ arijský hokynář nebo švec do koncentračního tábora. Takových případů se přihodilo ve Vídni několik desítek.

Nálad a občanů.

Nesmíme spatřovati v rozhořčení drobného podnikatele nad maximálními cenami pouhou přechodnou náladu. V zájmu nacionálně-socialistického státu do tvoření cen v Rakousku skrývá se smrtelný útok proti celému hospodářskému systému, proti — můžeme-li použít nacistického výrazu — tradiční hospodářské ideologii. Vídeň se po celá staletí těšila výhodám, plynoucím z ochranných výsad pro obchod a živnosti. Od r. 1918 bylo to dokonce mezinárodní ochranné právo, které malému podnikateli ve Vídni umožnilo, aby svou kalkulaci sestavil tak, že konečná cena obsahovala mnohem větší podnikatelský zisk, než na příklad v Anglii nebo v Ně-

mecku. Rakouská a zejména vídeňská kalkulace byla ve všech oborech velkorysá a to ve prospěch podnikatele. Spotřebitel nebyl nikde tolik zatížen podnikatelským rizikem jako v Rakousku. Tato kalkulace umožňovala poměrně blahobytný malého podnikatele — řezníka, hokynáře, obchodníka, aniž ho nutila k zvýšené rozumové činnosti nebo k výnosným investicím.

To všechno musí nyní přestat a sice dokonale přestat, ne jako ve světové válce, kdy byla cenová kontrola svěřena Rakušánům, což znamená, že výjimky tvořily pravidlo. Göringovo a Bürkelovo napominání, aby si Vídeňáci nepředstavovali nacionální socialismus tak, že nyní budou Prusové pracovat a Rakušané dále přihlížet, jak jsou tomu zvyklí už po staletí, mají reální a pro malého rakouského podnikatele velmi bolestné pozadí. Musí snížit svou životní úroveň a to je ještě příznivější případ. Ve většině případů je donucen vzdáti se vlastní existence a sestoupiti do šedivého zástupu námezdních pracovníků, protože jeho kalkulace obsahuje příliš veliký a za změněných poměrů neudržitelný podnikatelský zisk. Okupace Rakouska znamená obrovské sociální převrstení mezi starousedlým obyvatelstvem. Vyhnání a hospodářské zničení židů tvoří jenom část tohoto procesu, zato jej však velmi urychluje. Židé byli ucelenou vrstvou zákazníků pro celou řadu původních vídeňských obchodů a živností, ať už pro vlastní potřebu nebo pro vývoz. Tak zvaný speciální vídeňský průmysl, hrající při rakouském jednání o obchodní smlouvy tak velikou úlohu, pracoval pro zahraniční prostřednictvím židů. Tato cesta se nyní zavřela. Obchod se zbožím hromadné spotřeby, jako je dřevo, obilí, dobytek, železo atd., může se i v této východní části Evropy obejít bez židovského zprostředkovatele a může být řízen polostátními organizacemi. Výrobky tak zvaného módního, vídeňského průmyslu jdou však do světa prostřednictvím obchodníků, které nacistický stát musí vyřadit a také vyřadí ze zásadních důvodů, i když je prozatím ještě šetří z důvodů devisové politiky. Ale zastavení přemnoha židovských živnostenských a obchodních podniků, které nacisté nepřevzali, poněvadž jediným kapitálem těchto podniků byla majitelova zdatnost a pracovní síla, vzalo chléb tisícům arijských zaměstnanců. Říšský komisař věnoval tomuto neočekávanému zjevu několik ozdobných nařízení a vyzval těch několik málo arijských živnostníků, kteří prý zánikem židovské konkurence získali, aby zaměstnali síly dřívějších židovských podniků. Zásada, že „prospěch celku je přednější než prospěch jednotlivce“, na kterou se starousedlí arijské živnostníky v posledních měsících Schuschniggova režimu stále odvolávali, podnikající výpady proti židovské konkurenci, nenachází nyní u nich pochopení.

Říšský komisař je prozatím bezmocný. Snad se mu podaří zjednat zase pořádek, ale už těchto několik neděl zkušeností muselo nacistické veličiny přesvědčiti, že Rakousko není německá země v pruském slova smyslu. Čím dále se nacionální socialismus odváží na východ, tím horší zkušenosti patrně učiní. Prozatím se vládě papírovými organizačními zásahy daří, ne-li získati, aspoň udržeti v napětí velkou část obyvatelstva, ale Rakušané zažili už jednou papírovou přestavbu hospodářského života a to ve stavovském státě neblahé paměti. Jejich přirozený odpor proti takovým úpravám očividně roste. Na propagační formulky už nenaletí. Když se nedávno s velkou slávou oznámilo, že nacionálně-socialistický stát rozšíří město Vídeň o 270 čtver. kilometrů na plochu o 700 čtver. kilometrech a znásobí tím zelenou plochu města, vyvolalo to na všech stranách jen posměšné poznámky. Jaký je to nádherný dar, který dárci nic nestojí, neboť provádí jenom hokus-pokus a připojuje sto nebo i více vesnic vídeňského okolí k městské správě Vídne. Tento nádherný dar bude vídeň-

ského poplatníka stát po mnoho generací těžké peníze, protože je samozřejmé, že obyvatelé města uhradí urbanizační výdaje vesnic.

Konec vídeňské bodromyslnosti.

Vůbec se Vídeňák konečně naučil trochu kritičtěji myslit. Pradlena mi vypravovala, že skvělý příděl potravin, rozdávaný německým vojskem, prý hladovějícímu a strádajícímu vídeňskému obyvatelstvu, pozůstával ze sušených slanečků, tedy z jídla, které Vídeňák jakživ nemohl vystát. Ženy také většinou zahazovaly tento dar dřívě, než došly domů. Zato si mezi sebou vyprávěly, s jakou rozkoší kupovali němečtí vojáci a důstojníci bohaté zásoby vídeňských potravinářských obchodů, poněvadž v nich našli celé hromady pochoutek, které v Německu již dávno vymizely. Německá pošta, která začala úřadovat ve všech rakouských městech, dopravovala tyto pochoutky porta prosté do Třetí říše. (Ke cti německého důstojnického sboru budiž zaznamenáno, že jeho příslušníci v prvních dnech obsazení skupili ve všech vídeňských knihkupectvích veškerou německou literaturu, v říši zakázanou — bratry Manny, Heidena, Döblina, Glaesera, Werfla, Polgara — a poslali ji svým příslušníkům do Německa.)

Zásobovací situace Vídně se zhoršila tím, že italská a egyptská jarní zelenina a ovoce, ale i velká část maďarských dodávek potravin už nepřichází, nýbrž jde přímo do Berlína. To vedlo již k hlučným demonstracím na vídeňském Naschmarktu, typickém tržišti vídeňských hospodyň. Šupo a Gestapo ženy rozehnaly a mnohé zatkly. Zásobování masem je stále chudší. Místa židovských obchodníků dobyt看 zabrali výhradně mnichovští a berlínští kolegové. Ti odvezli maďarský, jugoslávský a slovenský dobytek právě tak, jako vepře z Rumunska a Polska, které ještě došly do Vídně na základě rakouských kontingentních úmluv, rovnou do Třetí říše. Není divu, že ceny zeleniny stouply čtyř až pětinasobně, ceny masa dvojnásobně, zatím co říšský komisař prohlásil zvyšování mezd za sabotáž proti režimu, která bude trestána.

Režim bojuje proti nespokojenosti novými a novými zastrávacími prostředky. Prozatím jsou předmětem trestních opatření jenom židé: jsou zatýkáni, ať náleží k jakémukoli stavu, vykonávají nucené práce a zavírají je ovšem do koncentračních táborů. Pověsti, že se neví, kde jsou a zdali ještě vůbec žijí, využívají oficiální místa k obratně šeptané propagandě. Prozatím to působí. Vídeňák se bojí. Ztratil svůj humor. Göring dosáhl, co chtěl: bodromyslnost přestala.

literatura a umění

Soud nad obrazem v SSSR

Při schůzi umělecké komise Vsegochudožnika debatovalo se o obraze „Staré a nové“ od malíře Nikritina. Účastníci debaty kromě uměleckého kritika Bezkina byli všichni malíři. Předsedou byl Slavinský, šéfredaktor Vsegochudožnika. Umělec byl povolán k „disputaci“ o svém díle, které bylo v Sovětském svazu zakázáno. Podáváme debatu podle protokolu. Obraz reprodukuje podle perokresby.

Nikritin: Obraz má titul „Staré a nové“. Je to portret skupiny. Dovolte mi, prosím, abych přečetl své další vysvětlení. (Čte.) Prál bych si vám vysvětlit, jak tento obraz vznikl a jak jsem na něm pracoval.

Všechny postavy i celá situace jsou založeny na osobním pozorování a na věcech, které jsem sám viděl. Sta-

rého muže jsem maloval na trhu v Jaroslavi. Mladý muž a mladá dívka jsou mí přátelé, jsou dělníci podzemní dráhy. Venuše je obecně známá. Tuto situaci jsem postřehl a zachytil při lidové slavnosti v parku kultury a oddechu, dále při stavbě podzemní dráhy a na moskevských stanicích.

To, co jsem tu namaloval, je skutečnost, realita a pravda. Postoj každé osoby jsem zachytil na základě náčrtů konkrétních osob, tak jak se projeví v určité konkrétní situaci. Tak na příklad postavu dívky jsem kreslil na Vozdvizence. Stála na hromadě písku přesně v té poloze, v jaké se objevuje na obraze. Dávala rozkazy dělníkům, nosícím písek, a dívala se se svého vrcholku dolů na ulici, na přecházející lidi a na auta — shlížela na celé město tak, jako krásná elegantní dáma, která by chtěla pozvat celé město k banketu.

To je skutečnost. Má invence k tomu nic nepřidala, nic nepřehnala, nic neoslabila a nic nesymbolisovala. To všechno jsem sám viděl, tak to vypadalo ve skutečnosti a tak se každá postava dostala z přírody na obraz: mladý muž, děvče, stařec, Venuše, bouřlivá obloha a země. Toužil jsem po tom zachytit situaci jejich setkání tak, jak jsem ji viděl, a proto jsem tento obraz nazval portretem skupiny, portretem historickým . . . Celá skupina je sdružena jednotností scenerie a svým poměrem k okolí.

Svět starého a nového je pozorován zvnitřka. To staré není zachyceno svými vnějšími rysy, nýbrž jakožto vnitřní sociální epická idea něčeho, co se nesdružuje se světem a co se od něho odděluje. To staré se zde ukazuje omezené, bezmocné, jednoduché, nudné a unavené . . . Tak se v mé mysli sdružila představa Venuše a stařce, proti nimž život postavil novou Venuši, tak jak je tu zobrazena, a mladého muže plného horlivosti, energie, ukázněnosti a obecné intuice.

Tím jsem dokončil popis tak zvaného „literárního“ obsahu. Ještě slovo o způsobu malby. Chtěl jsem vycházet z malířsky charakteristických rysů jednotlivých osob. Konflikt v námětu obrazu jsem vyřešil jako konflikt malířských forem.

To je smysl mého obrazu „staré a nové“. Zde jsou kresby a studie, vybrané z řady mých předběžných náčrtů. Nemám co k tomu dodat.

Slavinský: Má někdo nějakou otázku?

Lecht: Vy si myslíte, že ten obraz je realistický? Vysvětlete mi tedy postavu toho mladého muže. Co to dělá a oč se opírá? Je tento pohyb ospravedlněn anebo existují nějaké jiné zákony, které by umožňovaly podobný postoj?

Nikritin: Podle mého názoru spočívá realita v komposici obrazu a v tom, že vyjadřuje něco objektivního. Tento mladík . . .

Lecht: . . . padá na zem, podle mého názoru.

Nikritin: Tento mladík mne často se svými kamarády navštěvuje. Jednou během zajímavé rozmluvy se po jednou obrátil a počal hledat nějaké město na globu. Pocítil jsem, že v tomto gestu spočíval jakýsi typický výraz povahy dnešní mládeže. V tomto okamžiku se ve mně zrodila postava tohoto mladého muže. Prál jsem si ho znázornit, jako by „létal“. Nechtěl jsem, aby prostě stál, nýbrž aby byl zcela v pohybu.

Dejnek: A jak to, že míč je na tak směšném místě?

Nikritin: Už mnozí mi kladli otázku o tomto míči. Musím však přiznat, že Olga Nikolajevna je první, která myslila o „směšném“ místě. Upřímně se přiznávám, že to nebylo úmyslné. Nemyslil jsem si, že by z toho vznikly asociace erotického rázu. Podle dojmů, které obraz vyvolal, když byl vystaven v mém pokoji, jsem se přesvědčil, že podobné asociace neměl nikdo jiný. S hlediska komposice se dostal míč na toto místo, poněvadž souvisí s postavou. Podle mého názoru bylo důležité, aby tato postava mladého muže dostala jakýsi start, aby byla zdůrazněna její dynamičnost, její pohyb od jednoho rohu obrazu k dru-

hému. Celkem vzato, tyto dvě postavy zaujímají střed obrazu, z čehož spontánně vyplynulo, že míč v ruce mladého muže se dostal právě na toto místo a na žádné jiné.

Bogorodski: Když jste maloval tento obraz, myslil jste na lidi, pro které jej malujete a kteří se budou jednou dívat na vaše dílo?

Nikritin: Mohu prohlásit, že jsem nejen na ně myslil, nýbrž že o nynější formě obrazu jsem se dohodl společně se soudruhy, které jsem tu maloval. Teprve po těchto úvahách jsem přistoupil k práci se svým plánem.

Fed' o (k Bogorodskému): Já jsem přesvědčen, že tento obraz bude jednou velice snadno srozumitelný, i když jím možná dnes ještě není. Na důkaz uvádím, že soudruzi, kterým jsem obraz ukázal, sdílí můj názor. Podle jejich názoru bylo vyjádření stáří i vyjádření mládí zajímavou myšlenkou. Myslím, že tento názor bude sdílet velká většina diváků.

Grigorjev: Soudruzi, nebudu s tím zbytečně ztrácet čas. Tvrdí-li autor obrazu, že tohle je znázornění naší doby, zdá se mi, že je to drzost. Když jsem ještě studoval, měli jsme spolužáka nějakého Sabičeva. Občas zploдил něco docela nesrozumitelného a dal tomu v žertu nápis: „Sedm hrobů neboli Zasmušilé oko“. Já myslím, že tenhle obraz je „Sedm hrobů neboli Zasmušilé oko“.

A. Gerasimov: Když autor mluvil o tomto obraze, napadly mně dvě věci. Předně, že tento malíř, soudě podle tónu jeho řeči a podle toho, co jeho obraz vyjadřuje, je mučedníkem svého díla, jenž touží vytvořit něco z celého srdce a z celé duše. Měl jsem k němu pocit upřímné lítosti, protože výsledek takového mučivého procesu si v dnešní době nezaslouží ani pozornosti. Když však domluvil, napadlo mi něco jiného. Tento typ umělce byl dříve velmi obvyklý. Je to jeden z těch lidí, kteří chtějí za každou cenu mluvit o sobě. Můžeme mu věřit na slovo, že ho ani na chvíli nenapadlo, že by se ho někdo zeptal na polohu tohoto míče. Vidíte, soudruzi, kteří ho navštěvovali, byli sami nevinní andělé a jistě žádnému nebylo víc než pět let...

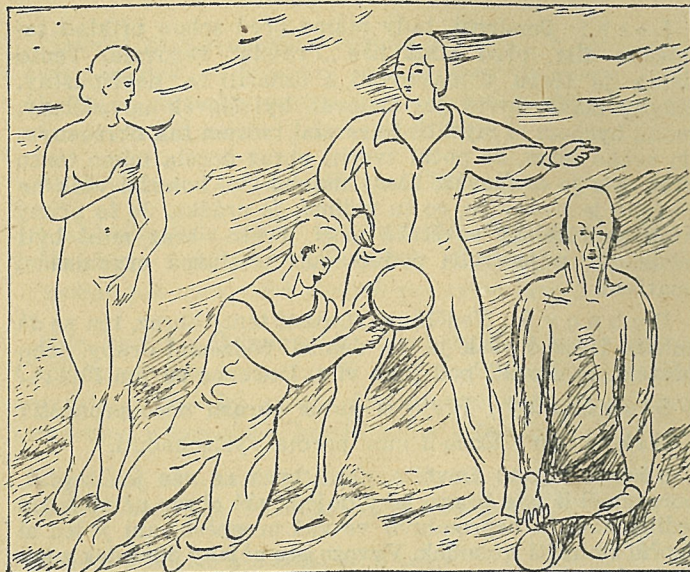
Je to nežádoucí typ umělce. Už minuly ty doby, kdy bylo Marku Voložinovi dovoleno hájit muže, jenž zničil Rjepinův obraz... Podle mého názoru by tento obraz měl být zakázán. Neměli bychom naslouchat žádným dalším debatám o něm. Podívejte se jen na kresbu hlavy mladého muže. Máte tu před sebou gladiátora, který je špatnou kopií starověkého modelu...

Sokolov-Skalja: Když Nikritin mluvil, působil opravdu dojmem upřímnosti, jako by trpěl pro umění. Je to divný člověk. A je tak strašlivě individualistický. Soudruzi, často čteme katalogy cizích výstav, zejména z Itálie — na nich jsou věci jako tahle. Nevěřím tomu, že tento obraz byl vytvořen potem a dlouhou prací, jak by mělo vznikat dílo skutečného umělce. Podle mého názoru je to eklektické dílo, odvozené z cizích pramenů, zejména jak je ukazují italští fašisté.

Co se týče toho míče, vzpomínám si na chování soudruha Nikritina před třemi lety, kdy vytáhl z kapsy obyčejný míč a tvrdil, že v tomto míči leží umění, to že je střed vesmíru, v něm že se obrazí všecko, v něm že vše je absorbováno, a tak že také umělec má celý svět absorbovat v sobě. A nyní tento „střed světa“ umísťuje Nikritin do této podivné polohy před dívkou, která staví podzemní dráhu...

Beskid: Viděl jsem už mnoho obrazů ne sice stejného námětu, ale stejného druhu. Tyto obrazy sledují realistickou tendenci, která dnes zaplavuje Evropu a která velmi často se také objevuje v Americe. Nedá se to posměšně nazývat kubismem. Přináší naprostý realismus a všechno je odvozeno ze skutečnosti. Ale tento realismus je takového druhu, že bychom opravdu se měli podívat na pouhé krychli: je to alespoň počestný geometrický obrazec.

Tento obraz je hluboce patologický, erotický... Podívejte se na celkovou kompozici. Proč je vaše pozornost

Náčrt Nikritinova obrazu „Staré a nové“, jenž byl v Sovětském svazu zakázán.

připoutána právě k míči? Je to co nejvulgárnější druh projevu. Jen se podívejte na způsob, jímž tento dělník podzemní dráhy je přitahován k Venuši a jak jsou zobrazeny jeho ruce. Každá podrobnost, dokonce i oblek této dělnice podzemní dráhy je namalován eroticky. Nikdo mne nepřesvědčí o tom, že celým problémem je míč. Jen se podívejte na toho „mladého venkovana“. Rozstúňte se z něho. Nemá nic, než pouhé tělo. Existuje ovšem erotičnost plná zdravého napětí, ale tohle je erotičnost která se válí ve špíně a hodí se pro starce. Mám pocit, že člověk, který dospěje až sem, se musí v dnešní době cítit osamělý. Je to hrozná noční můra. Takovou věc může vymyslet jen osamělý člověk, jenž nerozumí dnešním mladým lidem, jenž nepozoruje vůbec nic a žije jen ve vlastních myšlenkách. Kdybychom si tu měli vybrat mezi starým a novým, hlasoval bych pro Venuši. Má tělo a krev, je upřímná a zdravá... Tento obraz nejen nesmí být povolen: měli bychom proti němu protestovat. Když se díváme na takové dílo, připadá člověku hrozným, žít třeba jen měsíc, přesto jak náš život je radostný. (Potlesk.)

Maškovec: Myslím, že bychom se neměli omezit na pouhou debatu o tomto obraze. Pro nás je hlavní věcí vzájemná pomoc. Měli bychom se raději snažit mít vliv na malíře, jenž vytvořil toto dílo, a poněvadž je ještě hájí, měli bychom mu věnovat více pozornosti.

Mně se zdá být důležitějším soudruh Nikritin sám než jeho obraz. Pozorovali jsme dnes značný počet malířů a máme dnes ve své mysli prostřednictvím jejich obrazů o nich představu, jací jsou lidé a jací jsou sovětské umělci... Obrazy můžeme roztrhat, ale zůstane tu člověk, jeho lásky, nenávisti a jeho víra. Musíme proto mít vliv na osobnosti.

Představte si, že by tento obraz byl namaloval prostý a upřímný komsomolec. Byl by něco takového udělal? Byl by nějaký člen organizovaný ve straně, nějaký komunista, vytvořil takový obraz a chtěl by vůbec něco takového učinit? Nemyslím, že někdo ze soudruhů naší strany by kdy byl měl jen stín podobné myšlenky. Neboť ať už se temperament a vášně vyjadřují jakkoliv, jedná přece člověk vždycky na základě myšlení a vůle... Bylo by žádoucí, aby zde shromáždění umělci, členové strany, komunisté a marxisté si podebatovali o tom, jaký vliv má takové umělecké dílo. Podle mého názoru tu máme před sebou katastrofu... Není nejmenší pochyby, že erotický element v socialismu bude velkolepě ku prospěchu jeho zdraví a jeho živelnosti. Nemůžeme zastírat, že jsme také lidé z masa a krve... Ale tohle je strašlivý obraz...

L e c h t: Soudruzi, tady máme před sebou příklad takového díla, před nímž nás „Pravda“ varovala. Tento obraz je třeba demaskovati a označiti za nepřipustný. Kdyby malíř, který jej maloval, byl člověk nevzdělaný, mohli bychom si mysliti, že se stal tvorem tak obráceným do svého nitra, že počal tvořiti obraz docela mimo tento svět. Ale je to člověk, který mnoho čte, bohužel však ne to čeho je třeba. To, co tu vidíme, je urážka. Je to přímý útok nepřátelský sovětské moci. Tento obraz musí býti odstraněn a je třeba podniknouti příslušná organizační opatření.

B u b n o v á : Nedělá mi starosti tento obraz, ten se dá zničit. Hrozné však je, že dělníci podzemní dráhy, jeho přátelé, se dostali pod jeho vliv. Dokonce se jim líbil...

S l a v i n s k ý : Přeje si autor obrazu něco pronésti?

N i k r i t i n : Chce-li mne porota vyslechnouti.

S č e c h o t o v : Dovolte, chtěl bych se vás jen zeptat, porozuměl-li jste tomu, jaký dojem váš obraz učinil? Ani jediný hlas tu nepromluvil ve váš prospěch, ani jeden si nepřál zmírniti rozsudek. Vyzovujete nějaký důsledek z postoje, který tu projevilo veliké shromáždění velmi prominentních vůdců našeho malířského povolání?

N i k r i t i n : Nikolaj Michajlovič učinil velmi vhodnou poznámku. Jedině v tomto smyslu bych chtěl odpověděti. Jsem ohromen, nevím jak jinak bych to nazval, útoky, které jsem tu slyšel z úst Olgy Nikolajevny a Frederika Karloviče. Podle mého názoru to jsou neodpovědné a urážlivé výbuchy. To je můj pocit a pokud smím mluvit, je to má odpověď. Jak odpovídám na tyto kritiky? Zrovna tak, jak jsem přijímal ocenění jiných obrazů, které zde byly předvedeny. Mám pocit a mohu to říci poctivě a upřímně, že všechno, co tu bylo ukázáno dnes a v poslední době, nestojí v pražádném poměru k sovětskému malířství. Tato díla sledují linii posledního intelektuálního odporu. Říkám to, co si myslím — snad tu mluvím dnes naposled.

To, oč já usiluji, je velký socialistický sloh, mnohostranný, filosofický. Jsem přesvědčen, že jsem na správné cestě. Čas bude naším soudcem. Věřím, že po dvou, po třech letech budou lidé mluvit jinak a budou si žádati děl opravdu složitých, vnitřně realistických a dnešních a nikoliv pouhé fotografie, jaké jste tu odhalovali včera.

S l a v i n s k ý : Souhlasíte s tím, abychom tento obraz konečně zamítli? Názor, který tu vyslovili všichni členové komise, musíme považovati i za mínění našeho uměleckého publika. Chtěl bych však vysloviti ještě své nejhlubší politování, že tyto názory nedošly uznání i u tohoto zarytého malíře.

do ba a lid é

Zdenka Wattersonová:

Ozvěna z Anglie

Koncem dubna a počátkem května vysílal Československý rozhlas dva koncerty do Anglie. Byly časově zařazeny tak, aby zastihly britské uši v tu dobu, kdy lidé zasedají k čaji a natáčejí radiové aparáty na „tea time music“. Program koncertů byl výborně vybrán, jistě někým, kdo zná hudební sklony anglického průměru. Melodické věci, které se lehce poslouchají, z nichž proudí radost a které mají dost folkloristického zabarvení. Tři skladby ze Smetanova mládí: Pochod národní gardy, Pochod studentské legie, Píseň svobody. Fibichova polonéza pro housle a orchestr, Sukův pochod „V nový život“, Dvořákovy

Slovanské tance. V prvním koncertě byl na programu Novák („U muziky“), Malát („Zpěvy lidu českého“), Furiant z „Prodané nevěsty“ pro sbor a orchestr a Dvořáková Polka z České suity. Dirigoval Otakar Pařík, zpíval sbor nacvičený sbormistrem Janem Kühnem, sólista na housle byl pan Daniel; hrál mladý, se všech koutů oddaně sehnáný, pohotový a pozoruhodný orchestr, založený Pekárkem. Program trval po každé půl hodiny a předcházela mu krátký úvod, promluvený paní hlasatelkou Tomanovou, která doslovem i koncerty uzavřela. V úvodu řekla paní Tomanová anglicky: „Bylo by nám milé, kdyby nám posluchači poslali pár řádek o tom, co budeme nyní vysílat.“ A v závěru opakovala: „Znovu podotýkáme, že by nás těšilo...“ atd.

Již po prvním, dubnovém koncertě začaly se trousit ze všech koutů Anglie do Fochovy třídy dopisy, adresované tu Radiojournalu, tu dirigentu Paříkovi, houslistovi panu Danielovi, a last not least, hlasatelce. Dnes je konec června, a přede mnou na stole leží na nějakých dvě stě dopisů, které mi nahradily na několik dní jinou četbu.

Soudí-li člověk podle dopisního papíru,

mohl by za chvíli porazit na hlavu známou teorii, že je Angličan nejkonvenčnější člověk na světě. Většina těchto dopisů je napsána na listech vytržených z laciných bloků, na papíře nejlidovější jakosti, na malých tuhých kartičkách, na naivních pohlednicích a korespondenčních lístcích, dokonce na odstřížcích starých, již použitých dopisních papírů. Jen tu a tam se objeví v záplavě nějaký dopis, napsaný na konvenčním papíře dobré kvality, s vyraženou adresou. Ale jistě tu nešlo o neúctu. Spíš si lze představit, že tu jde o odpovědi o b č á n k a britských ostrovů, který dokonce někdy poslouchal svou tea time music v odlehklém domku někde v nějaké vesnici, v některém z rozlehlých londýnských předměstí, v malém weekend housu u moře, a podíváme-li se na adresy, které mají skoro všechny dopisy, vidíme, že je tomu tak.

Co píší.

Především o muzice samé. Četní pisatelé šíří se o tom, co se jim nejvíc líbilo. Jednomu to a druhému to. Jeden je nadšen pro Suka, druhý pro Dvořáka, někdo byl nejvíc potěšen pochody a jiný píše, že nejvíc „delightful“ byla Fibichova polonéza. Výraz „delightful“ se vůbec nejčastěji opakuje. Muzikanti, dirigenti a typičtí návštěvníci koncertů rozbírají podrobně všechny části programu, a je to rozbor tak kladný, že bychom se musili radovat, kdyby dopisy neříkaly už nic jiného. Někteří, ale jen nepatrné procento, připomínají, že už slyšeli českou hudbu jinde, píší, že máme sbory právě tak dobré jako oni doma, že jim jsou naše hudba i zpěvy, třebaže nerozumí česky, blízké, zmiňují se o hlasatelčině srdečném tónu a výborné angličtině, o jakosti přenosu, který je prý zvláště dobrý i ve Skotsku, ptají se, kdy bude další koncert. Skoro všichni nařikají, že je půl hodiny málo, a mnozí projevují zájem o československou kulturu, prosí o brožurky, obrázky naší republiky, fotografii presidenta Masaryka i Beneše. Někteří jsou zřejmě filatelisté a skromně prosí o nějaké známky.

Ale toto všechno by nestačilo, aby dopisy vzbudily zájem naší širší veřejnosti. Muzikanti jsou jen zlomek populace, a širší veřejnost celkem nezajímá, co si Angličan myslí o Fibichově polonéze. Ke konci četných dopisů, jistě víc než třetiny, vine se stránkami

sympatie k Československu.

Je to sympatie živá, protože je spontánní. O její spontánnosti nelze pochybovat. Není možno citovat sedmdesát dopisů, tedy alespoň několik výňatků:

Někde ve Walesu, v Ogmore Wale, Glam, sedla si jakási paní Williamsová a na půlečku dopisního papíru napsala:

„Naše oči spočívají tyto dny na drahém Československu, jehož skvělé chování skutečně (podtrženo) obdivujeme. Doufáme, že nastane krásná doba míru pro vás všechny. Byla jsem již na kontinentě a doufám, že jednou uvidím také Československo. Máme doma skleničky a džbán z broušeného skla. — Nejupřímnější přání zdaru . . . V závorce: waleská žena, která miluje hudbu a zpívá.“

Na bílé kartičce ukončil své díky za koncert drobným, nervosním písmem kdosi z Portsmouthu, kdo se zapomněl podepsat:

„Děkuji vám. Ale především jsem tak rád, že svobodné a klidné Československo ještě existuje. Nechť dlouho žije a nechť mu bůh požehná. Svět je dnes ošklivý, ale mnozí lidé, třebaže jsou malí a bez moci, stále ještě milují svobodu a váží si vašeho neodvislého ducha. Liberté! Fraternité!“

Pan P. V. Johnson píše:

„Takové programy člověka přímo vybízejí, aby se k vám podíval (uspořil-li si totiž tolik, aby to mohl udělat), vyzývají k nutnosti chránit kulturu a integritu vašeho národa, která je, pevně doufám, zajištěna.“

Kdosi z Londýna:

„Doufáme, že zase brzy uslyšíme program z vaší čacké (gallant) země, kterou tak obdivujeme pro její chladnou, klidnou odvahu ve dnech velkého napětí. Pevně doufáme, že ze všeho vyjde v míru a ve zdaru.“

Pan Robert Grant ze Surrey:

„Rád bych, abyste věděli, jak hluboce oceňujeme — já a můj rodinný kruh — programy, kterých je, bohužel, tak málo. Jsou pramenem radosti a poučení, a je v nich i cosi důvěrného a zvláště milého u době, kdy vaši přátelé procházejí hodinami velké úzkosti. Je naše vážná naděje, že Čechové jako národ budou nyní inspirováni k sjednocení (politickému) a odvaze, a že nikdy neztratí svobodu a svéráznost. Bůh vám žehnej bohatým zdarem.“

V Birkenheadu v Cheshiru (podle razítka) sedl si „British friend“ a na šedivý korespondenční lístek napsal:

„Pozdravy od pracovníků a soudruhů v Anglii. Všichni mrumilovní demokraté pozdravují vás a vaši zemi, a srdečně doufají, že si zachováte svou svobodu tak, jako my si hodláme zachovat svoji. Bůh požehnej vám i nám. Přítel z Britska.“

Někde v lázních, u moře, cítí s námi pan Georges Hobday:

„Slyšíme toho nyní v Anglii mnoho o vaši statečné zemi, a jsem jist, že po dnešním programu bude mnoho Angličanů cítit, že vás známe lépe. Národnímu programu naslouchalo jistě nejméně 2 miliony lidí, ale snad jich bylo i 8 milionů. (?) Rádi bychom byli blízkými přáteli lidí, kteří mají tak vysokou úroveň v umění, jež vyvěrá z míru.

Národní rozhlas pomáhá tomuto přátelství, a mezi takovými přáteli se pak dají snadno urovnat spory, které by tu a tam mohly nastat. Válka, ba ani konflikt mezi takovými lidmi, nejsou pak myslitelné.“

V Hoylake v Cheshiru píše paní Wyne-Jonesová:

„Hudba byla přímo rozechvívající. Bylo příjemné naslouchat a myslet si: můj přítel, Československo, zpívá osobně pro mne, nebo alespoň pro celou Anglii.“

Kdo je Anna Polzelbauer? Snad česká služka u rodiny Cadwalderových, kterou zavál osud do Enton Endu v Surrey, kde na poslední stránku dopisu svých pánů připsala negramotnou rukou slova, která cituji v originále:

„slišela sem heskou Mužiku s Praha 26. IV. 1938 a jí prošim sem vice. Naš dar Anna Polzelbauer.“

Pan Southcliffe z Monmouthu píše:

„Tak rád bych toho věděl víc o vaší zemi, jejím životě a scenerii. Musí to být teď u vás krásné, se všemi těmi stromy v květu . . .“

P. B. Beals, snad kněz, z Cirencesteru, ukončuje dopis významnými slovy:

„Toto vysílání programu od našich bratří a sester v cizině, kteří patří k jedné veliké lidské rodině, má velkou zásluhu, neboť nás všechny sblížuje. Říká nám, že třebaže mluvíme každý jiným jazykem, jsme všichni z jednoho masa a krve. Učí nás jasně poznávat, že jako mezi lidmi a individualitami není mezi námi vitálních rozdílů. Jsou-li mezi námi hádky, my, malí lidé je nevyvoláváme. Vyvolávají je politikové a finančníci, kteří špatně vedou naše osudy a vykořisťují nás. Mělo by být víc takovýchto koncertů mezi různými národy na světě, aby nás všechny lépe sblížily a poučily nás, že je přirozené být přáteli a ne nepřáteli. Budu se se svými přáteli modlit, aby se Československo šťastně dostalo z politických zmatků a jiných mezinárodních nesnází v míru a spravedlnosti ke všem.“

Již by snad bylo dost ukázek, kdyby člověku nebylo líto zasunout tu spoustu rozházených dopisů zase do veliké obálky a vrátit je do Fochovy třídy. Tedy ještě některé.

T. F. Wrightovi je sedmnáct a chce, abychom věděli, že je anglický demokrat, a že myslí, že užší přátelství mezi Československem a Anglií by bylo velmi žádoucí. Rád by věděl o nás víc, píše, že je student, zajímavý se o Evropu, a že by se rád seznámil s hochem svého stáří, který rozumí anglicky. Hoši, tady je plná adresa, kdoví, co z toho nebude! Thomas Frank Wright, „Lighthwood“, 24 Frankley Ave. Quinton, Birmingham, 32.

John Sharply poslouchá v Cardiffu často vysílání zpráv v angličtině z Poděbrad, a zlobí se, že nedbalostí anglického rozhlasu na tuto možnost není upozorněno. Poslouchal řeč pana presidenta při oslavách Červeného kříže a píše:

„Smím uctivě vyjádřit svůj obdiv k tomuto skvělému (magnificent) vyjádření demokratických cílů? — Velice se zajímám o Československo, kde jsem byl před 15 léty, a obdivuji způsob, jakým se jedná a řeší problém minorit, tak nekonečně pokročilejší než ve většině zemí.“

T. A. Bates z Leatherheadu, Surrey, píše, že všichni Angličané uznávají a ctí Československo, a přeje ovšem všechno dobré v budoucnosti. Rodina Abramsových z Man-

chesteru sděluje, že kdysi bylo slovo Czechoslovakia tak cizí, že ho člověk znal jen z „made in Czechoslovakia“, ale že dnes si tam připadají jako naši sousedi, protože:

„obdivujeme velice způsob, jakým se držíte demokracie a dobré (fair) vlády uprostřed evropského chaosu.“

Tito lidé nám musí reprezentovat nejnepříjemnější anglický občanský průměr. Jsou to asi učitelé, učitelky, drobní zaměstnanci v bankách, menší obchodníci (podle tištěného záhlaví na papíře), snad i dělníci, důstojníci na pensi, lidé s malými pravidelnými důchody, kteří žijí na pensi, lidé londýnského předměstí a přilehlých letovisek a residenčních obcí. Přes to, že hudba sblízuje, a že v tomto případě byla oním vehiklem, který zprostředkoval mezi námi s výsledkem dvou set dopisů, mohlo by se říci, že tomu bylo do jisté míry i obráceně — že se o nás podle utváření se politické situace začalo víc mluvit a že pak o naši hudbu nastal větší zájem. Nevím, byl-li by náš rozhlas dostal loni za stejně vysílané koncerty ještě dvě stě odpovědi.

Jak jsme pochodili s češtinou.

Malá kapitola sama pro sebe, kterou nelze vynechat: naše lidi přeci vždycky zajímá, jak zní takovému Angličanu čeština. Zdá se, že až na malé výjimky ji pisatelé slyšeli po prvé. Některým připadala *delightful and rippling*, tak nějak, jako když bublá potůček. Jiným připomínala ruštinu. Málokomu vadila, obyčejně byla spíš zajímavým, exotickým přídatkem k muzice; jedna pisatelka by si však přála, aby byly příští písně zpívány esperantem. Bůh jí to odpusť! Jen jediný člověk se trochu dohodově pousmál: „ta vaše čeština mi připadá, jako bych si pouštěl gramofonovou desku pozpátku“. — Má sense of humor, jak je vidět, a tuhle je pro něho odpověď — obsah modré kartičky, která přišla z Neathu v Jižním Walesu: *Llongyparchiadau yr oedd y cann ar chmaren ar derchock cefair y murynhad meniaf . . . atd. Od Toma Griffitha, ex M. P., bývalého člena parlamentu, předáka waleské labour party, který buď neumí anglicky, což je prý možné, nebo přeceňuje slovanského linguistického genia. Nesmíme si však proto myslit, že jsou Angličané do češtiny zamilováni. Ti, kteří se o ní nezmiňují, a těch je většina, jsou zdvořilí lidé. Normálnímu Angličanovi zní čeština strašně.*

Mnozí angličtí posluchači si přáli tu či onu věc. Rozhlas vyšel ochotně vstříc. Profesoru fagotu poslal na př. pět Rejchových skladeb, které musily být opsány v museu. Ctitel Dvořákův dostal Sonatinu pro housle a klavír, někdo jiný opis Smetanovy *Písně svobody*. Do Anglie šly také národní písně podložené anglickým textem, madrigaly Kryštofa Haranta z Polžic, Čapkovy knížky v angličtině, fotografie presidentů, spousta známek, a plno brožurek o Československu a o Praze, o sletu, barokní výstavě; ale i několik větších prací. Je jisto, že také toto je dobrý způsob získávat si přátele. Nic tak neformuje názor průměrného člověka o cizí zemi, jako kdo tam k nim byl hodný, co se pro něho udělalo a kolik se mu věnovalo osobní pozornosti.

Fakt je, že tam, za Kanálem La Manche žije mnoho lidí, kteří by se o nás rádi leccos spointálně dověděli, že by se jim to nemusilo nijak vnučovat, a že by slovo propaganda nemusilo v tomto případě mít ani nejmenší šarlatánský přízvuk. To by byl také kus obrany státu.

otázky a odpovědi

Diskuse s henleinovským starostou

I.

Tit.

redakci časopisu „Prítomnost“

v Praze.

Jako dlouholetý čtenář Vašeho časopisu a po delší dobu i jeho předplatitel, dovoluji si Vám dnes zaslati přiložený dopis a prosím o laskavé jeho přijetí. Každopádně by mne těšilo, kdybyste můj dopis přijali a otiskli, kdyby dal podklad k rozpravě a když by naň mohlo být pohlíženo jako na pomůcku k vzájemnému dorozumění.

Již několikrát jsem měl v úmyslu, odpovědět na ten či onen článek, než vždy až doposud jsem toho zanechal a zůstalo jen při úmyslu. Dnes ale mne to přímo nutí, zaujmouti zásadní stanovisko k některým pojednáním z poslední doby.

Především chci Vám oznámiti, že nenáležím ani k staré, ani k mladé generaci, nýbrž jsem asi 40 roků stár, účastník světové války. Jsem podnikatelem, který obchoduje i s cizinou, kromě toho jsem činným i ve veřejném životě a již po několik let starostou jednoho severočeského městečka. Můžete mi uvěřiti, že jsem během této doby nabyl jistých zkušeností. Jsem Němec, na politickém poli až doposud neobzvláště známý a nyní člen tak potírané a vykřičené SdP. Toto jako úvod.

Důvodem, který mne pohnul, abych do tohoto časopisu napsal rovněž několik slov, jsou různé články tohoto časopisu, jež se zabývaly problémem sudetských Němců. Především se divím časté neznalosti skutečných poměrů a mám za to, že tato spočívá jedině v tom, že se řídíte jen informacemi, podanými Vám. t. zv. hraničáři. Proč se nespojíte také alespoň jednou s druhou stranou a proč si nevyžádáte zprávy a informace také od nás? S politováním zjišťuji, že se mi doposud nikdo z Čechů na mne o zprávu aneb vysvětlení nejasností jim vysvětliti, a to jedině z toho důvodu, že se až doposud nikdo z Čechů na mne o zprávu aneb vysvětlení neobrátil. Informace jsou požadovány právě jen od české menšiny. A přec jen by bylo dobře, kdyby tyto zprávy byly vyžádány od obou stran.

Zjišťuji, že tak zvaná „napětí“ jest pozorovati méně mezi Němci a oněmi Čechy, kteří se zde zdržovali již před rokem 1918, nýbrž většinou pouze mezi Němci a oněmi Čechy, kteří sem, do našeho kraje, přišli teprve později. Poslednější, většinou státní zaměstnanci, nepokládají se za zaměstnance, poradce a ochránce veřejnosti, obce a občanů ve všeobecném smyslu, nýbrž vidí v každém Němci nepříteli státu, člověka, na něhož musí býti dáván pozor a jehož počinání musí býti stále přísně střeženo. Oni nevidí v něm občana státu, jenž má tatáž práva a povinnosti jako každý Čech, nýbrž jest na něho pohlíženo jako na cizí těleso, jehož činnost, byť se i dala v zájmu hospodářství a státu, musí býti zamezována a ztěžována, vždy v předpokladu, že jest nepřitelem státu.

Tyto poměry jdou tak daleko, že musím konstatovati, že čeští obecní zástupci po celá léta v obci ani slůvka neřeknou, vůbec se nehlásí, nejeví zájem o obecní záležitosti a zájmy své obce, a teprve tehdy, jedná-li se o nějakou, byť i sebenepatrnější otázku národně-politickou, tu pojednou oživnou a chtějí býti záchranci a ochránci státu. Při tom jedná se však většinou o maličkosti, jež nejsou ani zmínky hodny. Toto jednání budí přirozeně dojem, že se takovými obecními zástupci vůbec o obecní zájmy nejedná. Částečně jest to také vysvětlitelné, neboť ve většině případů jde o státní zaměstnance, kteří se jen přechodně zdržují v německých místech a jejichž jediným přáním jest, aby se brzy, obzvláště po pensionování, mohli vrátiti zpět do své české domoviny. Toto stanovisko jest pak důvodem vzájemného nepochopení a nemožnosti se nalézt a dorozumět se.

Vydali-li by se pisatelé toho či onoho článku jednou sami do pohraničního území a promluví-li by tam také s námi,

zasli by, z jakých malicherností se zde dělají celé aféry. Onen náhled, že každý Němec má na mysli státu jen škoditi, vede přirozeně jen k oznámením a udáním. Z věci nepatrných se zde dělají aféry. Přes 75% všech běžných vyšetřování by v českém území proti Čechům nevedlo k dalším šetřením, nýbrž všechny podobné věci uloženy by byly jednoduše ad acta. V německém území se však na podobné případy pohlíží vzhledem k výše zmíněnému zaujetí se zcela jiného stanoviska a vyšetřují se věci, které po dlouhém vyšetřování a způsobování nesnázi a nepříjemností jsou po měsících a taktéž letech ukládány mezi vyřízené spisy.

Několik případů:

a) Několik uličníků (děti od 10 do 12 let) maluje hákové kříže. Nikdo v tom nevidí však čin uličníků, provedený z dětské hlouposti, skutek dětí, jež nejraději dělají právě to, co jest jim zakázáno, nýbrž jest ihned zavedeno nejvyšší trapné vyšetřování, prováděné množstvím úředních orgánů, z případu stává se velká věc a místo, aby takovým hochům uštědřen byl pořádný výprask, který by zasloužili, jsou trestáni. Myslíte, že v českém kraji musí prodělati děti, které z téže dětské nevědomosti a hlouposti malují ruské odznaky, totéž, co děti zdejší?

b) Prapor spadne z nepozornosti při bouři a větru na zem. A následek? Vyšetřování, dvojnásobné potrestání soudem a úřadem pro pohanění státní vlajky. Bylo by něco podobného možno i v ryze českém kraji? Myslím, že nikoliv.

c) Několik mláďenců jde společně ke slavnosti, konané v okolí. Úřední orgán podá zprávu o pochodu průvodu v semknutých řadách. Následky: úřední šetření — potrestání.

A tak by bylo možno uvésti sta a tisíce příkladů. Zákony jsou všude stejné, ale přesto je jich různě používáno.

Zkuste to a vyžádejte si alespoň jednou z některého německého místa v severních Čechách zprávu od obou stran a budete se moci sami přesvědčiti, jak nestejně se na tu či onu věc pohlíží a jak nestejně jest vykládána. Pakliže jen jednou uvidíte věci s tohoto stanoviska, pak také pochopíte, proč si Němci stěžují na nespravedlivé zacházení. To, co v celém světě a také i v českém území jest považováno za samozřejmé, na to se pohlíží v území sudetských Němců s podezřením jako na věci státu nebezpečné a jej ohrožující.

A to nejsmutnější jest, že nikdo tomu nevěří, ani moji dobří známí — Češi — tomu nevěří a nemohou tomu uvěřiti, poněvadž tyto poměry skutečně vypadají jako nemožné. A bylo by přece tak jednoduché, přesvědčiti se o pravdivosti našich údajů. Přijďte mezi nás do německého území, nenechte se informovati jen jednou stranou, vyslechněte obě dvě a poté učinite si vlastní úsudek!

Jen tak se můžeme sejíti a dorozuměti se, a jen tak mohou býti odstraněna napětí. Jenom vzájemným poznáním se, vzájemným pohovořením a objektivním posouzením všech událostí.

Hraničářům se nevede zle! Ve většině případů jedná se o státní zaměstnance, tudíž lidi, jejichž hospodářské jakož i kulturní bytí jest zajištěno. Výkřiky o nouzi těchto lidí patří mezi bajky. Navštivte tyto lidi, nechte si ukázati příklady jejich nouze a uvidíte, že ony údaje nesouhlasí.

H.,

Bürgermeister von N.

II.

Vážený pane,

odpovídám na Váš dopis, protože jsem v poslední době psala několik reportáží o sudetských krajích republiky a poněvadž, pokud Váš dopis obsahuje výtky, vztahují se tedy i na mne. Především prosím, abyste přijal moje upřímné ujištění, že vítáme Váš podnět k dohovoreni. I já jsem zažila světovou válku, i já jsem asi 40 let stará, i já patřím ke generaci, která po hrůzách světové války snila o tom, že mezi příslušníky jednotlivých národů nebude už nenávisť. Tato okolnost je jistě zdravá základna pro naši rozpravu.

Dovoľte mi však, abych řekla: byla jsem ve Vašich krajích mnoho dnů, mluvila jsem s nepřehlednou řadou lidí a nemluvila jsem s hraničáři. Mluvila jsem výhradně s Němci — a pokud jsem k nim nalezla přístup, i se členy

SdP. Podobně jako Vy jsem toho mínění, že někteří z Čechů, kterým vláda svěřila úřad v sudetských krajích, dopouštěli se chyb. Přiznávám se: mne nezajímalo tolik napětí mezi Němci a Čechy, jako napětí mezi Němci a Němci na našem severu. V tomto napětí spatřuji totiž celou podstatu věci. Že se Němci a Češi špatně snášejí a že se nijak nemilují, je věc příliš dávná, složitá a známá. Nemohu jejím dějinným příčinám věnovat zde mnoho úvah. Ale za napětí mezi Němci a Němci tam nahoře na severu nikdo z nás nemůže. Toto napětí nemůže nikdo svalit na nedostatky nebo chyby, kterých my jsme se dopouštěli. Ničím jsme nezavinili, že vyrazujete příslušníky svého národa z národní pospolitosti jenom proto, že mají jiný politický názor. Nezákladnější myšlenka Vašeho hnutí je prý myšlenka národní pospolitosti. A přece ztrácejí Vaši lidé, Němci, příslušníci této pospolitosti, právo náležet k ní, jakmile jsou třeba sociálními demokraty. Nejde tedy o národní pospolitost, nýbrž o politickou pospolitost. A zde je hluboká vnitřní neshoda mezi vámi, kterou jste pouze přenesli na půdu československého státu. To není problém, který by u nás mohl vyrůst. Vyrosti jinde a byl k nám přesazen. Máte-li nějaké výtky jednotlivým českým lidem, ba máte-li snad i nějaké výtky československému státu, nespadají tyto výtky vůbec do té kapitoly, která je hlavním problémem vás Němců: rozpolcení německého tábora. To je základní neshoda světového názoru, a jak sám víte, není to národnostní linie, která dělí dnes svět na dva tábory.

Mnoho už jsme slyšeli o bezpráví a útlaku, který prý Němci v Československu zkoušejí. Je však nepopíratelné, že československý stát dává i svým německým občanům větší svobodu, než dává na příklad Německo svým menšinám, a určité mnohem větší, než dává Německo svým Němcům, kteří nejsou bezpodmínečnými obdivovateli totálního režimu. Strana SdP však žádala ústy Konrada Henleina velmi hlasitě svobodu „znát se k německému světovému názoru“. Co je to však německý světový názor? To je na příklad rasový zákon, oceňování člověka podle prarodičů, urputný boj proti každému hnutí, které je demokratické nebo socialistické. Kdyby republika připustila, aby SdP dostala, co žádá — totiž „uzavřený prostor a svobodu znát se k všenněmeckému světovému názoru,“ znamenalo by to, že by musela přihlížet, jak uvnitř státu SdP zbavuje tisíce českých i německých občanů práva a „vyřazuje je z národa“.

Nechci zde hovořit o tom, že je na bílé dni, že strana SdP má nepřátelské úmysly a ani se tím netají. Nechci o tom mluvit, poněvadž vím, že právě dnes je v zájmu i SdP i československého státu rozumná dohoda a poněvadž se pokouším doufat, že příslušníci SdP to pochopí. Váš dopis právě ukazuje, že i mezi příslušníky SdP jsou pro to předpoklady. Chtěla bych jen něco říci o malichernostech, které podle Vašeho mínění způsobují celé to neblahé napětí. Vy na ně hledíte jako na příčinu, já jako na důsledek. Možná, že se v rozhořčení a nahromaděném roztrpčení někdy přestřeli. Proto se může stát, že v české vesnici shodí vítr státní vlajku a nevznikne žádné vyšetřování, poněvadž je očividné a každému jasné, že ji právě shodil vítr. V německých severních krajích shazovali státní vlajku děti, učitelé, domácí páni, továrníci. Ve Vašem městečku ji snad náhodou opravdu shodil vítr. Divíte se, že jsme to považovali za jeden z mnoha případů, které nebyly nijak nahodilé?

Stěžujete si, že jsme nedostatečně informováni. Píšete: jaký rámus, když naše děti z dětského nerozumu nakreslí hákový kříž. Jsou také trestány české děti, když z dětského nerozumu kreslí ruské odznaky? Ale fakta jsou tato: Na severu Čech nekreslily hákové kříže jen nerozumné dvanáctileté děti, ale i jejich rozumní (?) a dospělí učitelé. Mohu Vám jmenovat místo i jména, budete-li si přát: v jedné vesnici nedaleko Vás nakreslily děti na školní tabuli veliký hákový kříž. Když vešla učitelka, pochválila děti hlasitě, pravila výslovně, že jsou statečné a že jim blahopřeje k jejich dobrému nápadu. Ostatně: Nejen hákové kříže, ale německý pozdrav — totiž nacistický pozdrav — vyměňují si na severu dospělí lidé, kteří velmi dobře vědí, co činí. A co se týče skupiny hochů, která byla vyšetřována, protože šla k nevinné zábavě: snad máte v tomto případě pravdu, možná, že to byl omyl. Viděla jsem však na vlastní oči i ty „nevinné zábavy“ i ty skupiny hochů, které

k ním pochodují. Pravím Vám, že budí hrůzu. Rozumějte mi: nikoli strach, ale hrůzu. Normální chlapci, kteří se jdou bavit, chodívali totiž málokdy silnicí v ucelených četách, zdravice vztýčenou paží a vykračující „stechtritem“. Nedivte se nikomu, kdo je považoval za nějakou vojenskou formaci. U nás hoši chodí tancovat a nepochodují.

To jsou snad zdánlivě maličkosti. Ale do těchto maličkostí vkládáte právě vy, příslušníci SdP, hluboký, symbolický význam. Jakmile však přijímáme tento symbolický význam přesně podle toho, co jste v něj vložili, obracíte se udiveně a voláte: ale vždyť to jsou maličkosti! To není fair play.

A další omyl: ne, naše děti nejsou trestány, protože z dětinského nerozumy kreslí ruské znaky. A sice proto, že naše děti ani nenapadne, aby něco podobného kreslily. To je pouhý odlesk propagandy o „zbošlevisovaném Československu“, který Vám vkládá do péra tuto domněnku. Naše děti kreslí do písku „nebe, peklo, ráj“, házejí do čtverečků kamínky a vykopávají je, skákajíce po jedné noze. To je totiž podstatný rozdíl mezi českými dětmi a mezi dětmi, které jsou vychovány stranou SdP.

V jedné věci s Vámi vřele souhlasím: názor mnohých českých lidí, jako by každý Němec měl na mysl státu jen škodit, je nesprávný, nezdravý a nespravedlivý. Jsem pevně přesvědčen, že mezi československými Němci je velmi mnoho Němců, kteří — ve vlastním zájmu a ve společném světovém názoru — nemají vůbec v úmyslu státu škodit. Prospěje-li naše diskuse, aby se trochu vyjasnilo, kdo komu a čím škodí, aby se zvětšil zástup Němců, kteří se pozitivně staví k republice, a naopak zástup Čechů, kteří se spravedlivě staví k německým obyvatelům, měla by tato diskuse velký smysl jako začátek vzájemného dorozumívání od člověka k člověku. Podaří-li se tento úkol, patří zásluha za něj i Vám, a protože věřím, že by se podařit mohl, děkuji Vám za popud, který jste poskytli.

Milena Jesenská.

dopisy

Výroba optimismu

Pane redaktore!

V pátek, dne 24. června t. r., otiskl „Prager Tagblatt“ i „Lidové noviny“ stejný článek W. Churchilla. Ale ve znění, otištěném v „Prager Tagblattu“, jest o něco víc: Churchill tam vyslovuje naději, že nová úprava na základě autonomie Němců povede k uspokojení, že Francie a Anglie mají právo od nás žádat, abychom podnikli všechno, co jest spravedlivé (čimž podle souvislosti nutno rozumět, abychom dali Němcům autonomii). Celý duch článku, který se jinak dá pro nás optimisticky vykládat, závisí ovšem na tom, zda skutečně s Churchillem chceme pokládat autonomii za onen oblažující prostředek, za jaký jí považuje autor. Není možno si přivlastnit optimistické závěry článku a vypustit při tom podmínku tohoto optimismu. Jinak máme před sebou pořád ještě pozoruhodný článek, ale rozhodně ne výtvar Churchillův.

Samozřejmě nesouhlasíme s onou partíí Churchillova článku, kterou „Lidové noviny“ podrobily domácí cenzuře. Kdyby u nás existovala organizovaná propaganda, musela by asi v první řadě vyvracet omyly přátel, nikoli útoky nepřátel. A snad by se našla i cesta, jak dosti zdvořile vyložit, že mnohé přátelské rady, přeloženy do řeči, odpovídající skutečnosti, vlastně znějí: „Chceme Vám zachránit život, ale nejprve musíte splnit jednu podmínku: spáchat sebevraždu.“ Tolik tedy

o obsahu Churchillova článku, který není ojedinělým hlasem tohoto druhu.

Ale jde ještě o to, proč vlastně „Lidové noviny“ podrobují článek takové domácí cenzuře. (Nemůžeme totiž předpokládat, že snad německý překladatel ze soukromé píle několik vět přidal.) Správně by bylo, uveřejnit plné znění a připojit k tomu poznámku, objasňující vlastní stanovisko. Takto se však má vzbudit dojem, že se Churchill pro nás vyslovil bezvýhradně; jest to ovšem příjemnější, než s ním polemizovat, ale proč vlastně má český čtenář mít horší informace o faktech, než čtenář německý?

-al.

listárna redakce

Boykotovat?

Tážete se jakožto majitel obchodu koloniálního a lahůdkářského, jak se má zachovat český obchodník k německým firmám, jejichž henleinovský ráz je znám. Odpověď na tuto otázku není snadná. Temperament by radil k prostému receptu, ale nutno přibrat i na potaz také rozum. Především nesmí se vždy věřit každé pověsti, protože při obchodní soutěži se leckdy užívá i zcela nekalých prostředků. Proto nejprve by bylo třeba znáti fakta. V normálním obchodním životě nebylo zvykem doptávat se na politické přesvědčení partnerů. Proto by ani příslušnost k SdP nemusela být kamenem úrazu při obchodním spojení. Konečně je tu třetí hledisko: Máme přerušením obchodních styků s politicky exponovanými průmyslníky přispět k zesílení krize v pohraničí? Na tyto otázky si musí odpovědět každý kupec sám. Vláda nebere zřetel na politické příslušenství a poskytla právě nyní daňové refundace průmyslu bez rozdílu, zda jde o průmysl český či německý, protože pořád jde o průmysl československý a o československé dělníky. Bylo by dobře, kdyby němečtí průmyslníci a dělníci viděli, že jejich zájem je úzce spojen se zájmem státu. Proto je jistě nejspornější způsobilý, který jste volil Vy: přímý dohovor s firmou, o kterou běží.

Ta naše propaganda...

Píšete nám:

„Když před 3½ měsíci radio Budapešť zahajovalo protičeskoslovenské tažení, dostal se mi do rukou sešit školství maďarského královského statistického ústavu. Jednoduchým srovnáním a propočítáním maďarských a našich dat se dalo zjistit, jako konečný resultát, že zatím co v Maďarsku připadá jedna maďarská škola na přibližně 1.300 obyvatel maďarské národnosti, připadá u nás v republice jedna maďarská škola už na přibližně 950 obyvatel maďarské národnosti. Propaganda si přece nemůže přát skvělejšího data! Napsal jsem přednášku, poslal jsem ji radiu Košice a dostal jsem ji za čtyři dny zpět s dopisem, v němž přednášku sice chválili a doporučovali pro časopisecké použití, leč pro ně se prý nehodí, protože v ní je více číselných údajů, zatím co posluchač si zapamatuje nejvýše tři číselné údaje.“ —

Nemáme nejmenší pochyby, že Vaše číselné zjištění by naší propagandou mělo být využito. Na druhé straně nemůžeme posoudit, napsal-li jste svou přednášku způsobem pro rozhlas vhodným. Publikujeme tedy aspoň Vaše zjištění časopisecky, aby se dostalo k očím a uším našich ředitelů propagandy. Nehodí-li se jim Vaše forma, měli by aspoň užít faktů, jež jste pro ně sebral.

**Rodinné vily ze dřeva, školy, ozdravovny a veškeré dřevěné konstrukce staví
DŘEVOSTAVBY KOLOWRAT, Dianaberg-Přimda • Pražská kancelář: Praha II., Národní 30n. Telefon 32347**

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

26

Ady Endre:

KOMU JÁ POLIBEK DÁM*

Zbledne, komu já polibek
dám,

políbit vlastní matku
si netroufám.

Vám běda, kteří o mně sníte,
jako bych milénec byl
nebo přítel.

I vám, kdož pečujete o mne,
zklame vás mé srdce zlé
a věrolomné.

Zbledne, komu já polibek
dám,

políbit vlastní matku
si netroufám.

* Z ukázek maďarské poesie,
otisknutých v 6. čísle Kritického měsíčníku.

NOVÉ KNIHY

JOSEF ČAPEK: UMĚNÍ PŘÍRODNÍCH NÁRODŮ. Fr. Borový, 1938. — Příznám se hned na počátku, že jsem dlouho nečetl o umění něco napsaného tak naléhavě, tak nepojmově, a přece tak zasvěceně, tak jímavě a přece s takovým zastřením a prolínáním intelektu jako je právě nová kniha Čapková. Každá stránka, ražba věty, která pozorně hmatá po předmětu, aby z něho nic nevynechala a zároveň se s ním mohla polaskat, prozrazuje, že je to kniha o něčem, co bylo nejen předmětem generačního kultu, ale i věcí autorova srdce po celá dlouhá léta. V předmluvě se to sice říká nahlas, ale poznáš to i bez výslovného prohlášení. Řeknu dokonce, že je to kniha neprofesionální, třebaš je v ní mnoho poznatků, pozorování i hypotheses a úsudků. To vše totiž jaksi ustupuje do pozadí nebo se stává jen stavební hmotou, spojovacím článkem v celku, jemuž vládne a který určil intimní člověk osobní i soukromou zálibou. Chci tím říci jen to, že se tu všechno poznane nějak přetavuje v nový útvar, který zasvěcuje do svého předmětu tím, že se vyznává.

Užil jsem za sebou dvou slůvek: jaksi a nějak, taková slůvka jsou pro tuto knihu Josefa Čapka víc než příznačná. Ale nesmíme si je vykládat jako uhýbání před soudem, jsou spíše výronem vitalistické nedůvěry k definici. Čapek tu chce mluvit kde jinde mluvit v pojmech, má obavu, aby si neudělal z živého, pro něho zvlášť tak naléhavě živého předmětu něco, jako je preparát nebo příklad, kterým si

Jak se zrodil unanimitismus

Jednou večer, v říjnu 1903, kráčel Romain Amsterodamskou ulicí v Paříži a v souladu s pocitem jednoty mezi ním a městem — s pocitem, který z prvních dětských „objevů“ stále jenom vzrůstal do hloubky i do síly — cítil, jak blízké, jak drahé a bratrské jsou mu duše krámů, chodníků, chodců. Čím dále kráčel a vnikal do tohoto společenství s ulicí, tím jasněji si uvědomoval, že nějak je d i n e vědomí v sobě zahrnuje všechna ta vědomí individuální, rozptýlená tam kolem něho, a že jakýsi všeobecný rytmus zaplavuje jednotlivé rytmy jedinců a krámů. Již nic nebylo blízko nebo daleko. Všechno splyvalo v jedině v š e c h n o. Básník ucítil v té chvíli synthesu celého světa.

Unanimitismus se zrodil.
Romainsovi bylo tenkrát 18 let.

Mad. Israél

dokazuje vědec své teorie a hypotesy, jako by bylo hlavním smyslem a posláním umění poskytovat doklady vědeckým teoriím. Vitalistická nedůvěra k definicím není ovšem právě dokladem pro „geometrický“ rodokmen této generace a ukazuje antinomii něčeho, co by se dalo nazvat dědictvím impresionismu. Ale nechme odboček a vyslovme raději požadavek, aby se tato kniha stala povinnou četbou pro ty, kdo píšou a chtějí psát o výtvarném umění. Ani ne tak pro to, co říká, ale pro to, jak dovede slovem uchopit výtvarnou formu, jak ji dovede stopovat a zachytit v jejím působení a konečně, nikoliv naposled, jak vás dovede strhnout, abyste se dívali a cítili živý tvar s autorem. Taková kniha může věru působit jako ozdravující lázeň a lék proti hříchům páchaným odbornickou ješitností.

Oč vlastně jde v tomto obsáhlém a bohatě reprodukováném svazku, který nepsal Josef Čapek jako výtvarný kritik leckdy nevrlý ze závazků tohoto povolání, ani jako malíř, ani jako básník, ale jako člověk, jemuž byly všechny ty složky nástrojem? Dějiny si zde přijdou na své, ale nejsou to dějiny onoho umění, které není valně odstavcováno časem, není to jen výtvarná estetika či věda, ač i ta si zde přijde na své a přijde si na své hned dvojmo, výkladem umění přírodních národů a současně dokumentem vztahu, jaký k tomuto umění mělo Čapkovy pokolení, ne snad hned tehdy, kdy se jim podněcovalo, ale spíše v průběhu své dráhy. Je to ze všeho nejspíše nepokryté osobní kniha o umění přírodních národů psaná člověkem, který vás dovede svými zážitky nazkazít, svým významím zasvětit a nepozorovaně vést od vlastních zážitků k závěrům, jež nakonec přece jen ústí k teorii, k definicím a hypotesám.

Umění přírodních národů, jež nechce nazývat primitivními z nedůvěry k vlastní době a proto, že se

mu dělí příkré a málem v antinomii civilisace a kultury, člení si do tří skupin. Na umění černošské Afriky, na umění Oceánie a na umění staré Ameriky, v níž se dostává zvláštního místa severozápadní Americe a závěrečného zaznamenání výtvarným projevům Eskymáků. Kdyby jen popisoval a kdyby nás nezasvěcoval především zpovědí ze svých vztahů k umění, dala by se tato část nazvat historickou. Pak je tu druhá část knihy, část, jež chce v umění přírodních národů nalézt poznatky pro umění vůbec, s opatrností člověka nepřejícího nárokům na obecnou platnost vysondovat půdu, z níž roste, a síly, které jím hýbají. Sem spadá Úvod, kde hledá původ umění v magii, kapitola Na obvodě umění přírodních národů, kde mu jde nejvíce o prohmátání vztahu umění k těmto exotům, jak se vytvořil v jeho pokolení ze strhujícího podnětu Picassova a kde chce sám sebe i nás přesvědčit, že se v odvěkích oscilaci mezi geometriismem a naturalismem „od zámyslu pouze reprezentativně napodobivého pohnulo moderní umění směrem k výtvarnému magismu“. Třetím článkem je tu krátký dovětek závěru, který už je více názorovým resumé. Už z tohoto popisu vyplývá, že se dá druhá, ale s jádrem těsně spjatá část, nejlíp charakterizovat jako umělecká estetika s tou výhradou, že svou teorii o původu umění v magii a nejedním detailním poznatkem a přínosem dospívá k obecnějším polohám, od osobního a generačního vyznání k poznání nebo lépe k pracovním teoriím, jak říkáme raději, abychom se uvarovali dogmatismu. Osobní a generační složka, která ovšem stojí v popředí, je cenným a výmluvným dokumentem pro výtvarnou vědu a estetiku a z obecnějších výběžků je patrně nejtrvalejším výsledkem teorie o původu umění v magismu, ani ne tím, že by byla tak zbrusu nová, ale interpretací a dokumentací podloženou zkušeností někoho, komu

není umění jen teorií a který tu dovedl zahlédnout rysy skryté teoretickým.

Vedle souhlasu ozvou se v nás ovšem právě v této partii často i námitky, jak není ani jinak možno, jde-li o uměleckou estetiku a myšlení, jež si chce ověřit osobní i generační osud. Není snad ani na místě s těmito námitkami vystupovat, ale někde nás přece jen zasvrbí jazyk a podaří se mlčet. Vyberme na ukázkou jen dvě věci, jež se zdají sporné. Především není myslím historicky správná domněnka, že to byla magie, je, co přilákalo protimpresionistické pokolení s Picassem v čele k umění přírodních národů a zvláště k černošské plastice. Gauguina řadí Čapek mezi dekadenty a chce od této výtky očistit vlastní pokolení. Ale hned při objevu černošské plastiky lze zjistit odpor k Evropě a k evropské kultuře. Přijmeme, že tu spolupůsobila přehnanost bojového hesla, ale jeden z prvních obdivovatelů černošské plastiky Maurice de Vlaminck, který sice zůstal „evropským barbarem“, dokazuje dost přesvědčivě účast onoho tažení proti Evropě, jaké dříve a jinak podnikl Gauguin. Ostatně i Picassův prvotní obrát v době figurálních motivů a před spojením tohoto podnětu s tradicí „cezannovskou“ v zátiší, znamená hození Evropy přes palubu. Ale o to mi tolik nejde, byl-li či nebyl Picasso dekadent, důležitější je, že v prvních dobách magická složka černošské plastiky nepůsobila a dá se říci, že se teprve objevovala směrem nadrealismu. Přesvědčujícím důkazem je plejáda kubistů a pak zvláště zřetelně Braque. Po té stránce je Čapková kniha dokumentem teprve pro pozdější vývojové fáze tohoto pokolení, nikoliv pro dobu, kdy se tu navzájem styk. Ale i pak zůstává otevřena otázka, mohl-li se styk přilížit rozšířit nad tvar a za tvar při psychologických sociologických rozdílech, jaké nám zde objevil na př. Lévy-Bruhl, mohl-li být jiný styčný bod mezi tímto neosobním uměním, jež bylo výronem obecného kultu a kulturním předmětem, a mezi rafinovaným uměním výtvarného specialisty naší doby, který necítí a nepřijímá žádný vztazek ke kolektivu.

Druhá věc se už týká ani ne tak názvu této knihy, jako spíše hlediska, názorového hlediska, z něhož autorovo pokolení v cizině i u nás pozorovalo tato exotická umění. Najdeme si v Čapkovy místo, kde u těchto národů předpokládá větší dávkou štěstí, dar, který se zdá být odepřen nám, lidem postaveným mezi rozpor kultury a civilisace. Nechci si zkoumat otázku, je-li toto příkré dělení kultury a civilisace, vlastní nám a zvláště Německu, tak naveskrz správné a nemají-li spíše pravdu na západě, kde tohoto protikladu necítí. Jde mi jen o romantický rodokmen hlediska. A tu nemohu těmto přírodním národům podle toho, co nám o nich dovedli říci sociologové, nijak závidět, ani tedy, vmýšlím-li se na chvíli do vitalistického stanoviska. Stačí si připomenout, že se nedovedla pochopit smrt jako něco přirozeného a přírodní člověk neschopný kausálního

Jediný psací stroj s kuličkovými ložisky

Smith SUPER SPEED

Gibian a spol., Praha II., Štěpánská 32, tel. 35151-53

KLID, JISTOTU, BEZPEČNOST V OTÁZKÁCH CPO

zajistí Vám nové vydání díla

PŘÍRUČKA

Napsal Ing. Dr. Karel PAUL, představený kanceláře CPO hl. města Prahy

Příručka CPO má tři díly v jednom objemném svazku o 864 stranách. Na sta názorných příkladů, kreseb a fotografií, bohatý heslový rejstřík zvyšuje praktickou cenu díla. Nejvýznamnější instituce i vnitřní CPO a veřejného života knihu Ing. Dr. K. Paula doporučili. Potvrdili tím spolehlivost díla a dokázali, že je na výši doby. Náléhavé veřejné zájmy přímo nutily k rychlému vydání díla a za součinnosti Svazu čl. měst a obcí bylo docíleno té nej-

levnější ceny 58 Kč nebo 75 Kč za výtisk v celoplátěné vazbě. Ale jen pro toto vydání, které nebude opakováno. Není dnes nic, co by bylo více časové i nálehavé, než získati vědomosti obsažené v této knize. Není také nikoho, kdo by mohl s klidným svědomím říci, že se dnes obejde bez úplné PŘÍRUČKY CPO od Ing. Dr. K. Paula. Nemůžete-li zaplatit celou částku najednou, pak ji můžete vyrovnat v pohodlných měsíčních splátkách. Objednávku vyřídí Váš knihkupec nebo

Nakladatelství Sfinx B. Janda, Praha XVI, Přemyslova 16

myšlení musil zemřelého člena své rodiny pomstit vraždou, neboť nikdo nemohl přirozeně zemřít a musil být proto o život nějak připraven. Ani tato víra v poměrnou rajsčnost přírodních národů není ještě to hlavní, co mi zde vadí, ale důvěra v pud a v práva pudů, která odtud vyvěrají. Byly doby, kdy jsme i my hřešili touto ilusí otcovské generace, ale čas, kdy tak říkajíc přešel expresionismus z umění do politiky, dovedl nám (což nemyslím generačně) odkrýt nebezpečí. Netvrdím, že Čapek zavrhne racionalismus, vřdyt v něm vidí pro kulturu těchto národů vývojovou záchranu, ale i u něho, a zvláště v kultu těchto exotických umění podbarveném zvržením Evropy se pěstoval odpor proti racionalismu až příliš vydatně, třeba za nadměrné pomoci zavrhovaného intelektu a vůle. A v těchto složkách nemůžeme než vidět stíny hodné spíše odčinění než rozmnožování.

Naopak musíme ovšem znovu kvitovat, že nám tato generace objevila umění přírodních národů. Divala se na ně sice především tvarově, t. j. nechápala je jako výron životního kontextu, který neoplýval jen kvalitami, ale čteme-li tu nejlepší kapitolu Čapkovy knihy o africkém umění, nepřestáváme být vědci jeho pokolení i jemu a jsme jeho vmlouvavým slovem tak strženi, že zapomináme i na své pochyby a výhrady. Vskutku, kniha tak krásná, s jakou se hned tak ne-sejdete a proto se k ní budete vracet. *Fr. Kovárna (v novém čísle Kritického měsíčníku).*

Literatura a politika. Po skončení zasedání letošního pražského kongresu mezinárodní organizace spisovatelů Pen bude předseda všech Pen klubů světa Jules Romains přednášet v Praze na thema Autor a jeho postavy, aneb spisovatel a politika. Přednášku pořádá 1. července tohoto roku o 20. hodině ve svých klubovních místnostech v Pensijním ústavu pražský klub Přítomnost. Autor generačního románového cyklu Lidé dobré vůle najde si při této přednášce jistě příležitost říci leccos o dojmech ze svého pobytu v Československu i o postavení Československa v dnešním kulturním světě.

Mezinárodní spoje ČSR. Ministerstvo železnic, pokračujíc v záslužném díle propagovat krásy Československa ve vlacích a na nádražích prostředky, které má k dispozici, vydalo nový ročník svých tradičních „Mezinárodních spojů ČSR“. Je to opět representativní publikace, ve které je shrnut bohatý a krásné reprodukováný propagační materiál o Československu, o jeho krajinách a folkloru, o jeho lázních, horách a historických památkách, o všem, co krásného, zajímavého a prospěšného může každému turistovi poskytnout naše zem. Bohatě vypravené dílo, redigované Fr. Hladíkem a K. Neubertem a vtištěné dokonalým hlubotiskem grafických závodů V. Neubert a synové v Praze-Smíchově, bude po celý rok vyloženo ve všech vagonch všech mezinárodních rychlíků, které projíždějí Československem. Je neupočybné, že dobře přispěje k informaci cizinců, kteří našim státem projíždějí jako cestující anebo kteří k nám přijíždějí jako hosté.

Velký zájem československé mládeže o zlínskou průmyslovou výchovu. Rok od roku, ještě dlouho před tím, nežli končí ve školách vyučování a čtrnácti a patnáctiletá mládež se rozmyšlí jakému povolání se věnovat, dostává Baťova škola práce ve Zlíně, která vychovává mladé muže a mladé ženy Baťových závodů, tisíce přihlášek ze všech končin republiky o přijetí do této školy. Přesto, že ještě není konec školního roku, už v těchto dnech má Baťova škola práce takový počet přihlášek, že sotva jedna desetina z nich má vyhlídky na úspěch. Počínaje 2. červencem budou se konati ve větších městech jednotlivých krajů v naší republice přijímací zkoušky nových uchazečů, z nichž bude vybráno několik nejlepších pro nový ročník školy. Datum a hodina zkoušky bude každému uchazeči oznámena a teprve podle výsledků zkoušek budou jednotliví uchazeči povoláni k nezávaznému osobnímu představení i lékařské prohlídce do Zlína, Baťova škola práce upozorňuje všechny uchazeče, aby bez přímého vyzvání do Zlína nejezdili a zároveň oznamuje, že na přihlášky, které dojdou po druhém červenci, nebude moci bráti zřetel.

Zrcadlové sklo

Zrcadla

Stavební sklo všech druhů

Skleněné obklady stěn Miropak

Neo-Triplex

netříštitelné autosklo

Mirit bezpečnostní sklo

Wolf a Štětka nást., akc. spol.

PRAHA II, Truhlářská ul. 16. Tel. 600-97 a 631-79